

DE GILDETROM

41e jaargang afl. 2
Zomer 1994

*Patroonsteken van het
Sint-Antonius- en Sint-Martinusgilde te Cuijk.
foto: J. Oomen, Eindhoven*

WATERS Reeds 60 jaar makers
van vaandels, vendels
en andere gilde-
attributen

Joke Willigers,
Zand 33, 5721 SM Asten (Liessel) 04934-2568

**DE GILDETROM
MAATGEVEND
VOOR ELKE GILDEBROEDER**

PAULISSEN

GROND- WATER- EN WEGENBOUW

- Voor alle grondwerkzaamheden
- Verhuur moderne graafmachines
- Bronbemaling
- Sloopwerken en puinrecycling
- Zand- en grinthandel
- Tankservice (ook credit-card), car-wash

Nieuwkerksedijk 23, 5050 AB Goirle, 013-348484

GILDEZILVER

ATELIER NOUD PETERS

Breestraat 47, St. Anthonis Tel. 08858 - 3366

Blinkt uit in vakmanschap

van berkel b.v.

**loodgieter
installateur**

postbus 269, 5050 ag goirle, 013 - 34 24 45

 **RESTAURATIE-ATELIER
DE TIENDSCHUUR**

Reeds jaren ervaring met
archief- en textielconservering

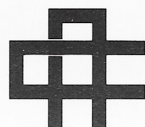
Kapelaan Poellplein 1, 5046 GV Tilburg, telefoon 013 - 368355

De grootste
sortering

**GEWEREN &
MUNITIE**

vindt u bij
AVEMO vh
A. v.d. Ven-Mommers

Korvelseweg 80 - 82
5025 JJ Tilburg
Tel. 013 - 431905

Nol Coopmans Edelsmid

ATELIER VOOR HET LATEN ONTWERPEN EN
VERVAARDIGEN VAN AL UW EXCLUSIEF
HANDVERVAARDIGD GILDEZILVER

GRAVEREN - DRIJVEN - CISELEREN - GIETEN

5632 PG Eindhoven, Kruburg 1a, Tel.: 040 - 418586

DE GILDETROM

Driemaandelijks tijdschrift
Over de Noordbrabantse schuttersgilden
uitgave van de Stichting De Gildetrom

Hoofredacteur

J.M. Oomen
Kogelsmortel 6
5632 PV Eindhoven
tel. 040-422869

Redacteurs

Eur. Gem. Hist. Schutt.
M.E.M. v.d. Voort
Valklaan 6
5613 EC Eindhoven
tel. 040-438521

Maasland
J.G.M. Goudsmits
Spreeuwenburgerweg 14
5061 PH Oisterwijk
tel. 04242-17353

Noorbr. Federatie
R. Haase
Wapendragerstraat 40
5641 GT Eindhoven
tel. 040-811527

Kempenland
J.A.M. Govers
Beverlaan 11
5581 EE Waalre
tel. 04904-13842

Kwartier van Oirschot
H.C.P. van Hout
De Gaanderij 31
5688 TR Oirschot
tel. 04997-71258

Land van Cuijk
H. Christiaans
Koperwiekstraat 8
5451 XN Mill
tel. 08859-53439

Peelland
M. van Horik
Lyestraat 46
5715 AX Lierop
tel. 04926-1567

Baronie en Markiezaat
A.G. Boot
Korte Brugstraat 28
4871 XS Etten-Leur
tel. 01608-13270

Administratie

L.G.J. Huijbers
Dr. de la Courtstraat 71
5421 JG Gemert
tel. 04923-61855

Betalingen

Rabobank Gemert
rek.no.: 13.45.08.874
Stichting De Gildetrom
Girorekening van deze
bank: 839132

Voorwaarden

Abonnementsprijs 1994: collectief abonnement
f 13,00; Particulier abonnement f 18,00
Aanmaningskosten f 5,-
Abonnement dient bij vooruitbetaling te worden
voldaan. Het wordt geacht te worden voortgezet,
tenzij opzegging voor 1 november geschiedt.
Abonnementen kunnen elk moment ingaan.
De redactie houdt zich het recht voor teksten
naar beste weten en in ieders belang te redigeren.

Sluitingsdatum inzenden kopij afl. 3

1 augustus (verschijnt: 23 september)

Medewerkers aan dit nummer:

(buiten de redactie) J. Heffer, A. v. Laarhoven,
Th. v.d. Loo, L. Welten, H. v.d. Ven, H. v. Rooy,
J. v. Olmen, Th. Verschuere, G. Teunissen,
A. v. Ooijen, P. Vis, G. Derks, A. Hendriks, B. Hoogers,
M. Weren.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd
en/of openbaar gemaakt op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van de stichting De Gildetrom.

Zetwerk en druk: Drukkerij Bek, Veghel.

TER INLEIDING

Gildeheer Schaas Vermeulen van het Sint-Hubertusgilde Leur is
als geestelijke voor de Unprofor uitgezonden naar het voormalige
Joegoslavië. Hij schreef zijn gildebroeders en maakt ons deelgenoot
van zijn gedachten en ervaringen.

IK GROET JULLIE, VREDE EN ALLE GOEDS

Als Jezus wordt geboren, wordt Hij in een kribbe gelegd. Het was daar een
beestenboel: os, ezel, schapen, kamelen; een beestenboel ja. Dat woord
gebruiken we ook als mensen ergens een rommeltje van maken. In de
wereld om ons heen hebben mensen ook een beestenboel gemaakt van
hun land, van hun stad, van hun dorp. We kunnen daarbij wel huilen en
ons afvragen hoe mensen daartoe kunnen komen; daartoe in staat zijn
als mensen. Door onze tranen heen durven we er wel naar te kijken.
Velen maken zich er druk om. Doen er iets aan op hun manier; alleen of
samen met anderen. Jonge mannen laten zich uitzenden in dienst van de
vrede. Het thuisfront zorgt voor hen.

In deze tijd nemen we goede woorden ter harte. We willen iets doen.
We kunnen iets doen om weer orde te brengen in die beestenboel. Ik wil
jullie, beste gildebroeders, geen mooie volzinnen toewensen. Wel het
antwoord van een rabbi uit een joods verhaal. Joodse leerlingen vroegen
aan hun leermeester: "Wanneer kun je zeggen dat de nacht overgegaan is
in de dag? Is dat wanneer je schapen van geiten kunt onderscheiden?"
"Nee", antwoordt de rabbi, "dat is het niet." "Is het wanneer je appelbomen
van perebomen kunt onderscheiden?" "Nee", antwoordt de rabbi, "ook
dat niet. De nacht is overgegaan in de dag wanneer de ene mens in de
ander zijn medemens kan zien."

Ontzettend hoe de haat tegen Unprofor er hier bij de jongeren al in zit.
Het lijkt wel of je beschoten wordt. Zoveel ijsballen worden tegen de
UN-shuttlebus gegooid. Met hele groepen staan ze te wachten op het
voorbijrijden van de UN-auto's. Ook van stenen gooien zijn ze niet vies;
onbegrijpelijk. Mijn eerste bezoek werd verhinderd door vervelende
politiefunctionarissen, douanebeambten en militairen. Maar dat is "all in
the game", temidden van zoveel strijdende, vechtende, moordende,
stelende en ophitsende rambo's en ongeregelde gideonsbendes. Van gere-
gelde militairen onder een normale bevelvoering kun je gewoon niet
spreken. Vanuit voormalig Joegoslavië groet ik jullie, wens jullie vrede en
alle goeds. ■

Schaas Vermeulen

Wa anders

"Jullie moeten veranderen", zei een gildebroeder op de tentoon-
stelling van een kringgildefeest tegen twee redacteurs van De
Gildetrom, die probeerden promotie-activiteiten ten behoeve van
ons blad te bedrijven. "Jullie moeten veranderen en niet altijd zo
serieus schrijven. De vrolijke kant van het gildebroederschap moet
ook aan bod komen. Gildebroeders zitten vol humor. Laat dat maar
eens horen." Gildebroeders hebben inderdaad genoeg "streek" en als
je in de gilden je oor te luisteren legt, zou je veel kunnen opschrijven;
vooral als het wat later wordt. Het komt er op aan die humor zó te
"vertalen", dat elke gildebroeder er zich in herkent. Persoonlijke
karaktertrekken en plaatselijke omstandigheden zullen niet ieder-
een bekend zijn. Het is juist de kunst, dié in een artikel te verwerken.
Het is een terecht opmerking, om wat meer vrolijke noten in de
kolommen van De Gildetrom op te nemen. De vraag is wie er mee
begint. In de Brabantse gilden schuilen genoeg opmerkers en ook
schrijvers over leuke opmerkingen en voorvallen. De wil om die op te
schrijven is misschien niet altijd even groot. Als echter alleen al de
verhalen op de verschillende redactietafels terecht zouden komen!
Doen!

Gelieve bij opzeggen van abonnementen juiste termijn en procedure
te hanteren. Adreswijzigingen ook graag schriftelijk.

Assistentie gevraagd: om de voortgang te waarborgen is hulp aan de
hoofredactie noodzakelijk. Werkers, die de schouders eronder
willen zetten zijn van harte welkom.

BEPERKING BODEM-BELASTING DOOR LODEN KOGELS

Voortgangsmelding

(door R. Haase)

Resultaten eerste schietproef

Op zondag 20 februari werd op het terrein van het Sint-Annagilde te Riethoven een schietproef uitgevoerd met als doelstelling:

- globaal vaststellen van het verspreidingsgebied van looddeeltjes, afkomstig van de op de wip en de spil kapotgeschoten kogels;

- vaststellen in hoeveel procent van de schoten men zowel de wip als de spil mist.

Van de 600 verschoten patronen, overeenkomend met 1542,7 gram lood, werd 731,0 gram teruggevonden oftewel 47%.

Tijdens de proef stond er een matige wind schuin van rechts-voor komend, met windsnelheden van 4 tot 6 meter per seconde. Rond de schutsboom was de bodem bedekt met landbouwfolie over een oppervlak van 7700 vierkante meter (120 meter bij 60 tot 70 meter).

Schieten met zwaar-geweer bij het Sint-Jacob- en Annagilde te Leende.

Uit de proef kwamen de volgende conclusies:

- Het lood verspreidt zich over een aanzienlijk grotere afstand dan aanvankelijk werd gedacht. Hoewel de wind wel degelijk van invloed is geweest, bleek het proefveld te klein. Een deel van het ontbrekende lood is buiten het plastic terecht gekomen.

- Met name rondom de schietboom komt zeer veel fijn verdeeld lood neer. De indruk is dat bij treffen de kogel

fragmenteert in deeltjes die in grootte variëren van brokstukken die te rapen zijn tot poeder en damp die slecht of helemaal niet te vergaren is. Waarschijnlijk is deze fijne fragmentatie voor een niet onaanzienlijk deel debet aan het 53% verlies van de loodmaterie.

- Ook op meer dan vijftig meter achter de schutter werd ver buiten het afgedekte veld lood teruggevonden. Deze terugketers komen dus veel verder terecht dan volgens de veiligheidsrichtlijnen wordt aangenomen.

- De trefresultaten waren: wip eraf: 518 maal, dat is 86,3%; spil geraakt, wip niet eraf: 60 maal, dat is 10,0%; geheel gemist: 22 maal, dat is 3,7%.

De optie om een gedeelte van het terrein onder de schietboom te verharden om door middel van frekwent vegen de invloed van het lood op de bodembelasting weg te nemen, is hiermede komen te vervallen. Het te verharden oppervlak zou meer dan 1 hectare moeten worden.

Resultaten tweede schietproef

Op 10 april vond, wederom te Riethoven een tweede proef plaats. Uit de resultaten van de eerste proef blijkt dat het verspreidingsgebied van de treffende kogels moet worden ingeperkt tot aanvaardbare afstand (indicatief circa 10 meter) rond de schutsboom, om het vergaren van de looddeeltjes mogelijk te maken. Bovendien is gebleken dat het verpulveren en verdampen van de kogels moet worden vermindert door het gebruik van minder krachtige munitie.

Dit inperken hoopt men te bereiken door middel van een zogenaamde ricochetvanger. Dit is een cilindrische koker van hoogwaardig staal (1,5 mm. dikte) met een diameter van 13 cm. en een lengte van 50 cm. In deze koker zit een gat waardoorheen de spil steekt onder een hoek van 22 graden (schiethoek 68 graden). Daardoor blijft de luchtachtergrond gehandhaafd.

Er waren zes kokers vervaardigd, van divers plaatmateriaal: geheel gesloten en met diverse perforatiepatronen (spilbelichting). In de koker zijn op bepaalde plaatsen drie ringen gelast die de wandtreffende ricochets moet beletten achter uit de koker te treden. Er werd geschoten met de gebruikelijke snelle munitie (uittree-snelheid circa 370 meter per seconde) en met minder krachtige munitie (uittree-snelheid circa 330 meter per seconde).

Algemene conclusies en afspraken:

- Een ongeperforeerde koker, voorzien van een aantal inwendige ringen, zorgt ervoor dat de looddeeltjes vrijwel allemaal aan de voorzijde uittreden.

- Gebruik van een metalen koker zonder (uitwendige) bekleding zal vooral met de snelle munitie veelal tot te grote geluidsoverlast leiden. De minder krachtige munitie reduceert het geluid tot "normaal" niveau.

- Gezien het snijdende karakter van de perforatie dient dat gedeelte van de koker waar de ricochets de koker treffen niet geperforeerd te zijn.

- Er was een duidelijk verschil in lichtval tussen de dichte en de geperforeerde kokers. De geperforeerde kokers geven een belichting van de spil die de huidige schietmethodiek benadert.

- Een gedeeltelijk geperforeerde, beklede koker zal mogelijk een goede oplossing zijn. Er werd besloten op deze weg verder te gaan en in een volgende schietproef twee van dit soort kokers te testen. Tevens zal een aanzet worden gemaakt tot het aanbrengen van een loodopvangbakje of een andere loodopvanginrichting.

Resultaten derde schietproef

Op 24 april werden twee verbeterde kokers getest, zowel met snelle als met minder krachtige munitie. Ook was als proef een opvangbak aan de spil bevestigd. Heel duidelijk was te zien dat bij het treffen van de kogels van de snelle munitie, de koker gedurende bijna een seconde verduisterd werd door optredende lood-damp. Bij de minder krachtige munitie trad dit

vrijwel niet op. Ook blijkt deze munitie grotere fragmenten op te leveren die rond de schutsboom neerkomen. Het opvangbakje was niet optimaal en zal verbeterd worden. Ook aan de kokers worden verbeteringen aangebracht.

Vierde schietproef

Eind juni zal de proef herhaald worden teneinde de loodverspreiding te kwantificeren. De ricochetvanger ziet er technisch gezien hoopvol uit en in deze zin is dit in de beleidsvergadering met het DGM-VROM op 26 april naar voren gebracht. De resultaten worden in de eerstvolgende voortgangsvergadering eind juni-begin juli besproken. Op basis hiervan wordt een aanzet gemaakt om te komen tot inspectierichtlijnen voor de gemeentelijke diensten. ■

DE KONING IN HET GILDE

Over herkomst en inhoud van het gildekoningschap

De statuten-en reglementscommissie van het Sint-Barbaragilde Veghel heeft zich indertijd met artikel acht van de statuten bezig gehouden. Over de koning in het Veghelse gilde werd vastgelegd: Het gilde wordt belichaamd in de gildekoning. De waardigheid van het gilde dient in de koning tot uiting te komen.

Sindsdien bleef de herkomst en de inhoud van het gildekoningschap het gilde bezighouden. Men had gehoopt dat het Vijfde Internationale gildencongres in Gairle, gehouden op 25 april 1987, met als thema De Koning, van dienst kon zijn. Maar alle drie de sprekers, Dr. E. van Autenboer, Dr. J. Verbesselt, en K. Vermeeren, hadden het over wat Verbesselt noemde: de koningschieting. Alleen K. Vermeeren besprak enkele dingen over de representatieve taak van de koning. De schrijver gaat in op herkomst en inhoud van het begrip gildekoning; een persoonlijke visie en invulling.

De herkomst van begrip en inhoud

Het begrip koning wordt in het Etymologisch Woordenboek van Franck-Van Wijk-Van Haeringen (1e uitgave, 2de druk 1984) als volgt beschreven: Koning in het Middel-Nederlands: Coninc, voorkomend over geheel Europa, heeft als stamwoord: kuni = aanzienlijk man, verwant met konja = geslacht. In het oud-Bulgaars: kunninga, dat is: vorst, priester.

De inhoud van het koningschap was zeer divers: De Babylonische en Assyrische koning en de Egyptische farao's werden als godheid vereerd. In Egypte was de zon die godheid. In de koning verschijnt de godheid of hij is de godheid zelf. De macht over zijn onderdanen is gebaseerd op zijn goddelijkheid. In de macht van de koning verschijnt de almacht Gods. Hij is ook opperpriester. Zijn koningschap is een theocratie. Zijn onderdanen projecteren op hem hun eerbied, angst en vrees voor de godheid. Hij is de priester-koning. De kern is: de aardse macht is gehuld in een bovenaardse sfeer. Dit was ook zo met de Romeinse keizers, vanaf de eerste eeuw na Christus tot Constantijn in 313. De imperator werd vereerd als godheid. De christenen die daaraan niet wilden meedoen, werden wegens majesteitsschennis en ongodsdienstigheid ter dood gebracht.

Het Christendom scheidt en onderscheidt het koningschap en God. De opvolgers van Petrus zijn plaatsbekleders van God op aarde. De keizer staat voor de wereldse zaken, maar hij ontleent, door zijn kroning door de paus, zijn macht aan de opdracht van god. Om hem spreidt zich de wijde purperen mantel van de verheven macht.

Veralgemeinering van het begrip koning

In de loop van de tijden verliezen sacrale begrippen en functies aan bovennatuurlijke lading. We noemen dat secularisatie. Dat gebeurde ook met het begrip koning. De drie wijzen uit het oosten worden vanaf de vroege middeleeuwen de drie koningen genoemd. Wijsheid hoort bij hen die dicht bij God staan. Welnu dat doen ook de koningen in het denken van de vroeg-middeleeuwse Christen. Nog in onze tijd trokken op het feest van driekoningen groepjes van drie kinderen, verkleed als koningen, met lampions langs de deur, oude liedjes zingend. Zij kregen dan een cent of een snoepje. En wie bij het kaarsjesspringen op Driekoningen-avond het kaarsje uitsprong werd koning(in) genoemd en had het kortstondig voor het zeggen.

Samenvattend kan gezegd worden dat het begrip koning, zoals zovele begrippen, in de loop der tijden in waarde is gedaald. Het kwam ook in gebruik voor iemand, die tijdelijk de leiding kreeg bij een spel of bij speelse, feestelijke gelegenheden.

Hoe en wanneer is de titel koning in gebruik gekomen?

Is de titel koning bij de middeleeuwse schutters- en schuts-gilden in gebruik gekomen en toegepast op hem die de vogel, de papegaai, bij het schieten omlaag haalde? Er zijn veel speculaties, die echter de toets der kritiek niet kunnen doorstaan. Een ervan verdedigt Alfons Ising in zijn "Brabantse schuttersgilden vroeger en nu" (De Lijst, Maasbree, 1983): "Het opvallende tekort aan grondige kennis van gildezaken was voor mij een uitdaging om een poging te ondernemen de historische, gefundeerde tradities te achterhalen en zo goed mogelijk te leren begrijpen." Op bladzijde 73 zegt Ising over de gildekoning: "Waar komt de titel koning vandaan? Naar ons mening is er een verband te leggen met de ridderspelen. Bij de riddertournooien hadden de herauten de belangrijkste functie om het hele spel volgens strikt vastgelegde regels te laten verlopen ... Wie de functie zeven jaar lang naar tevredenheid had vervuld, maakte een kans om te promoveren tot hoofd van de herauten en verwierf daarmee de titel wapenkoning. Bij de riddertournooien had hij de functie van hoofdscheidsrechter. De onderhandelingsfunctie voor het wapengebruik is ook bij de gildekoningen aanwijsbaar (!)". Waar dit laatste op slaat, is mij niet duidelijk. En nu zwakt Ising zijn betoog weer af: "De taak van de gildekoning bleef echter beperkt tot een representatieve functie bij de schietspelen."

Let op het verschil van begrippen, die Ising gebruikt. Hij spreekt over functie van de herauten en de wapenkoning en van taak bij een gildekoning. Gildekoning was en is een tijdelijke ceremoniële taak bij de gilden der burgerij in de steden en bij (rijke) boeren op het platteland. Tussen adel en de twee andere klassen (burgers en boeren) gaapte een diepe maatschappelijke kloof. Vervolgens: de heraut noch de wapenkoning kwamen omhoog door deelname aan het spel. Zij waren slechts arbiters bij de tournooien. De gildekoning komt omhoog door en bij het spel van het schieten. De enige overeenkomst is, dat beiden betrokken zijn bij een ceremonie.

Bronnen

Uit bronnen zijn wel aanwijzingen te vinden, dat het begrip koning werd toegepast op hem, die tijdelijk een ceremoniële functie verwerft bij feestelijke gelegenheden. In het boek van de befaamde historicus Emmanuel Le Roy Ladurie "Le Carnaval de Romans, de la Châtelain au mercredi de Cendrey" (Het carnaval van Romans van Maria-Lichtmis [2 februari] tot Aswoensdag 1579-1580, Bakker Amsterdam 1985) vindt men in hoofdstuk elf "Modellen, Gilden, Koninkrijken" (blz. 306 e.v.) een toepassing van het begrip koning en de tijd waarin dat gebeurde. Romans is een Zuidfranse stad ten noord-oosten van Valence aan de Isère. Er hebben in de periode tussen Maria-Lichtmis en Aswoensdag feestelijkheden plaats: gekerstende lentefeesten met de naam

Carnaval. Er hebben spelen plaats. Een koning wordt op een troon gezet. De feesttijd heet koninkrijk: "reynage". Het huidige woord is royaume (=koninkrijk). Historici en etnografen hebben nauwkeurige beschrijvingen gegeven, de regels ervan en het uitgestrekte gebied waar die "reynages" voorkwamen: van de Limousin tot de Dauphiné via de Auvergne, het oosten van Guyenne en het noorden van de Languedoc. "Met al de kenmerkende trekken verschijnen de reynages in de tweede helft van de vijftiende eeuw. Ze blijven bestaan; in de achttiende en de negentiende eeuw treedt langzaam verval in, en zelfs in de twintigste eeuw zijn er nog sporen van te vinden."

De "koninkrijken" omvatten de volgende elementen, die naar behoren door de onderzoekers zijn vastgelegd.

1. Bij alle staat een godsdienstige kern centraal: viering van de naamdag van de patroonheilige van de hoofdkerk: Sint Blasius, H. Maria enz. De koning wordt gezegend onder oplegging van de stola van de priester.
2. Verkiezing van een koning, van een koningin en andere hoffunctionarissen.
3. Amusement en spel.

De kenmerkende elementen voor het opklimmen vanuit de schare der middeleeuwse gildebroeders zijn: dat hij bij het spel (spelenderwijs) zich tot koning schiet; dat dit gebeurt tijdens de viering van de patroonsdag van de kerk en dat hij in de kerk bij een plechtige H. Mis wordt geïnstalleerd.

Het zijn praktisch dezelfde elementen, die voorkomen bij de Zuidfranse "reynages". Deze laatste echter hebben veel weg van onze carnavalsprinsdommen, met uitzondering van het godsdienstige element. Dit laatste is zeker het geval sinds Carnaval niet meer Vastenavond is en samenhangt met de komende vastentijd. Hier en daar woont het prinsengezelschap een carnavalsmis bij, waardoor de band met de kerk weer wat nostalgische nadruk wordt gegeven. Zowel het gilde-koningschap als het carnavalsprinsdom zijn twee takken van een wortel. Zij komen voort uit katholieke bron: Vastenavondviering en viering van de patroonheilige der kerk of van het altaar van het gilde in de kerk. Schuttersgilden waren kerkelijke broederschappen, veelal met een eigen altaar in de kerk, dat zij onderhielden. Hier stellen wij vast, dat het begrip koning bij de huidige gilden een kenmerk van zijn oorspronkelijke waarde heeft behouden. De koning belichaamt het ideaal van het gilde: trouw aan de kerk en staat.

Ontstaan van de titel gildekoning

Maar wanneer is die titel van gildekoning, verworven door het winnen van de schietwedstrijd op de vogel ontstaan? Bij Alfons Ising lees ik: "In 1332 is er, voor het eerst aanwijsbaar in documenten, sprake van georganiseerd koningschieten in het Hertogdom Brabant. Het is de caerte van de "Grote Voetboog" uit Leuven. Artikel negen zegt daarover onder andere: "die de papegaai afschiet zal van zijn contributie ontheven worden en zal dat jaar koning heten van de hele broederschap."

Hoe en wanneer het spel van op de vogel schieten in het oude Brabant gekomen is, weten we niet. Het was er al vóór de Bourgondische tijd en vóór deze caerte van 1332. Men legde in die tijden pas iets vast als het feitelijk al als gebruik aanwezig was. De caerte geeft verder geen aanwijzing over rechten en plichten van de koning. Wel is duidelijk, dat hij een belangrijker plaats innam dan de hoofdman en de dekenen, die de organisatie leidden.

Inhoud van het koningschap

De titel koning, is zeker vanaf de veertiende eeuw, twee kanten opgegaan: Enerzijds is hij gereserveerd gebleven voor hem of haar, die stamt uit een geslacht waarbinnen van vader of van moeder op zoon of dochter, "bij de gratie Gods", die functie wordt uitgeoefend. Anderzijds is die titel toegevalen aan hem, die gedurende een (korte) periode leiding mag geven

aan een groep, op grond van het feit, dat hij daartoe speels geroepen wordt (Carnavalsprins) of bij het schieten op de vogel traditioneel verheven wordt, waardoor het spel ernst wordt (gilden).

Het verheven element

Het geweten bij uitstek te zijn van het gilde, als adviseur van de overheid en van het gilde als geheel, is het verheven element van het koningschap. In zijn tegenwoordigheid en in zijn naam alleen kan hulde gebracht worden, aan wie hulde toekomt. Hij in het bijzonder heeft de handhaving van de doelstellingen en het gebruik van de middelen daartoe te bewaken. Hij wordt binnen het gilde als eerste begroet en daarna pas de staande-deken. Hij dient om te prikkelen en aan te sporen onze doelstellingen na te streven met de middelen, zoals omschreven in de statuten.

Dat is de wezenlijke inhoud van het koningschap. Het is eervol om koning te zijn en voldoening gevend, juist omdat het moeilijk is. Het is veel gevraagd om het gilde-koningschap aldus uit te oefenen. Het is een feit, dat mensen groeien in hun taak en in de profilering van hun persoonlijkheid. Men drukte dat vroeger uit in de zin: "De genade van staat krijgen" en "met de genade meewerken." De koning moet leidinggeven aan het vieren en hij moet meelijden. Dat is zijn spel. Daartoe is hij "rein verklaard" bij zijn inhuldigingsceremonie: want "in hem verschijnt de waardigheid van het gilde." ■

Drs. A.P. van de Wiel

AGENDA 1994

Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden:

14 augustus:

Kringdag Maastrand bij het Sint-Antoniusgilde Nuland

21 augustus:

Vrij gildefeest kring Land van Cuijk bij het gilde Salvator Mundi te Oeffelt.

21 augustus:

Vrij gildefeest bij het O.L. Vrouwegilde te Zeelst.

28 augustus:

Kringdag Kwartier van Oirschot bij het Sint-Odulphusgilde te Best.

28 augustus:

Federatiekampioenschap gewerschieten bij het Sint-Jorisgilde te Nieuw-Kuijk.

11 september:

Federatietoernooi trommen, vendelen, bazuinblazen bij het Sint-Jorisgilde Statum te Eindhoven.

8 oktober:

Hoofdlieëndag te 's-Hertogenbosch. Provinciehuis.

Andere federaties:

3 juli:

Oud Limburgs Schuttersfeest te Stokkem (B)

11 september:

Federatief koningschieten van de Gelderse Federatie van schuttersgilden bij Schutterij St. Isidorus Oud-Dijk (Didam).

AGENDA 1995

Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden:

8 april:

Gildencongres te Brussel onder auspiciën van de Hoge Gilde-raad van Brabant.

13 mei:

Jeugdtoernooi trommen, vendelen, bazuinblazen Kring Kempenland te Eindhoven bij het Sint-Jorisgilde Vlokhoven. ■

VRAGEN OVER VROEGER

Handleiding voor het maken van historische interviews

(Van de redactie)

Gildebroeders praten graag over vroeger; over hun wapenfeiten, teerdagen en koningschietingen. Steeds meer gildebroeders zijn geïnteresseerd in het verleden van het eigen gilde. Ze sluiten daarmee aan bij een algemene trend. In Nederland bestaan meer dan duizend verenigingen, die zich bezig houden met onderzoek naar de historie en stamboomonderzoek.

Gildebroeders hoor je er wel over klagen dat "ze niks ouds hebben". Ze bedoelen dat hun gilde geen oude boeken, geen vergeelde papieren en geen nagenoeg onleesbare perkamenten bezit. De dichtbij gelegen voorvallen, dat wat we zelf hebben meegemaakt, wordt niet als "echte geschiedenis" beschouwd. Ten onrechte.

Het interviewen van (oudere) gildebroeders is een zeer directe manier om iets over het gildeverleden te weten te komen. Vaak is het zelfs de enige manier als je geïnteresseerd bent in de gewone gang van zaken. Daarover is immers maar weinig op papier terecht gekomen. Als we iets te weten willen komen over het gilde- en dorpsleven van voor de tweede wereldoorlog is het interviewen van gildebroeders en- zusters de meest aangewezen methode. Het kan kleurrijke verhalen opleveren. We vergeten maar al te vaak, dat ons aards bestaan eindig is. Goede voornemens om iemand herinneringen systematisch vast te leggen worden dikwijls uitgesproken, maar het blijven vaak voornemens. Jammer, want met gericht vragen (en vastleggen!) kunnen we veel over vroeger te weten komen. Ogenscheinlijk is het heel eenvoudig mensen over vroeger te laten praten. Het maken van een goed historisch interview is toch een vak apart. Gildebroeders hebben over het algemeen weinig ervaring met interviewen en historisch onderzoek. Een oplossing? Gewoon gewetensvol aan beginnen en al doende leren.

Handleiding

Om de amateuronderzoeker te helpen heeft het Nederlands Centrum voor Volkscultuur (Lucasbolwerk 11, 3512 EH Utrecht, 030-319997) een praktische handleiding uitgegeven: *Vragen over vroeger, handleiding voor het maken van historische interviews*. Deze handleiding is bedoeld voor beginnende (amateur-) onderzoekers, die voor hun interviews behoefte hebben aan een praktisch verhaal over concrete problemen.

Goed vragen stellen

Naast allerlei technische zaken (bijvoorbeeld met betrekking tot de opname-apparatuur) is het vooral zaak de goede vragen te stellen en vervolgens goed te luisteren. De interviewer moet nauwkeurig in de gaten houden, wat hij te weten wil komen. Hij moet mensen niet ongericht over van alles en nog wat laten praten. Daarnaast moet hij er zich van bewust zijn, dat het menselijk geheugen een vertekend beeld van het verleden kan opleveren. We kijken allemaal terug vanuit het heden. Voor zaken die mensen vroeger erg bezighielden, hebben ze nu misschien geen belangstelling meer. Omdat we tegenwoordig veel losser en directer over veel onderwerpen praten, is het misschien moeilijk ons voor te stellen, dat het er in het verleden veel moeizamer aan toeging. In ieder geval werd er minder gemakkelijk over gepraat. Vervelende dingen, die de geïnterviewde vroeger meegemaakt heeft, kunnen uit de herinnering zijn verdronken. Soms kan iemand over bepaalde gevoelige onderwerpen zelfs nu nog niet het achterste van de tong willen laten zien.

Letten op juiste manier van vragen stellen

Goed doorvragen op informatie, die de geïnterviewde aansnijdt, is voor het onderzoek van groot belang: niet afdwalen. Snijdt nieuwe onderwerpen één voor één aan. Probeer onderwerpen, die geïnterviewde aangeeft, even tussendoor te noteren en er verderop tijdens het interview onderwerpsgewijs op terug te komen. Help, mede door een gerichte, goede voorbereiding, de geïnterviewde zich bepaalde dingen te herinneren.

Plezierig, vol belangstelling en ruimte gevend

Om een goed gesprek te hebben, moet de interviewer echter belangstelling en "warmte" voor zijn gesprekspartner tonen. Laat dat blijken. Laat merken dat je actief luistert en dat je het verhaal de moeite waard vindt. Blijf voldoende lang bij een onderwerp en leg uit waarom daar zo veel aandacht aan besteed wordt. Verveling moet voorkomen zien te worden. Pas U zo goed mogelijk aan, aan de mogelijkheden, beperkingen en de taal van de geïnterviewde. Geef ruimte aan de geïnterviewde, maar houdt de eigen vragenlijst in de gaten. Ook moet er voldoende ruimte zijn voor de gevoelens van de geïnterviewde. Neem er de tijd voor. Iets wat een vraaggesprek totaal kapot maakt, is de uitstraling van een interviewer, die alles al weet; de "autoriteit", die tussendoor zijn parate kennis ventileert. Een interviewer moet terughoudend openstaan. Hij moet elke keer bereid zijn om iets te leren.

Neutraal opstellen

Een van de moeilijkste onderdelen van het interviewen voor historisch onderzoek, is de neutrale opstelling. Het gaat om het verhaal van de geïnterviewde. Zijn historische informatie is van belang. Dat verhaal moet zo goed en volledig mogelijk tot zijn recht komen. Stel daarom geen suggestieve vragen. Leg mensen geen woorden in de mond. Probeer neutrale vragen te stellen.

Na het interview

Meestal wordt een interview op cassettebandjes vastgelegd. Daar mag het nooit bij blijven. Het probleem is de ontsluiting en bewerking. Het meest praktisch is het letterlijk uitschrijven of -typen van het interview. Soms is eerst een kladversie nodig. Dat kost veel tijd. Probeer zo nauwkeurig mogelijk het hele interview vast te leggen; een transcriptie waarin zo exact mogelijk duidelijk wordt, wat de geïnterviewde gezegd en bedoeld heeft. Echt onbelangrijke zaken hoeven niet getranscribeerd te worden. Bij grote onderzoeken kunnen gedetailleerde samenvattingen volstaan. Zorg dat bandjes goed gemerkt zijn, van titel, namen en data voorzien.

Aan het werk

Het is bekend dat her en der in Noord-Brabant cassettebandjes en grote banden liggen, waarop lezingen en informatie zijn vastgelegd; zonder dat er transcripties van bestaan. Die vormen een uitgangspunt. Hoe vaak is het al gebeurd dat een interviewer (met al zijn goede voornemens) "te laat" kwam? Wie nog meer wil lezen raadplege de genoemde heldere en toegankelijke publicatie (74 blz., kosten fl. 19,50, info: zie boven).

"Vroeger" is niet alleen wat in officiële publicaties en boeken vastligt, maar ook wat gewone mensen gisteren hebben meegemaakt. Hun emoties, hun drijfveren en invloeden, hun dagelijkse werken en hun leven met het gilde is meer dan de moeite waard. ■

HOE RAAKTE AMSTERDAMSE RINGKRAAG IN LIESSEL VERZEILD?

(Van de redactie)

Vanouds is het Sint-Hubertusgilde Liessel in het bezit van een koperen, gegoten ringkraag met een merkwaardige afbeelding van het ovale Amsterdamse stadswapen, getooid met de Oostenrijkse keizerskroon. Het schild is twaalf centimeter hoog en elf centimeter breed. Het is enigszins bol en hangt aan een (wellicht niet originele) geel-koperen ketting van dertig centimeter lang, die bevestigd is aan twee koperen ogen. De opmerkelijke voorstelling prikkelde tot nader onderzoek.

Nadere gegevens

Op initiatief van J. v.d. Berkmortel werd navraag gedaan bij het Amsterdamse Historisch Museum en bij de afdeling Nederlandse Geschiedenis van het Rijksmuseum, beide te Amsterdam. Dat leverde nadere gegevens op.

Als schild dragers fungeren twee, de beschouwer aankijkende, leeuwen, welke in de klauwen het schild dragen. Zij staan op een banderol, waarin de woorden zijn aangebracht: Pro Aris et Focis (= voor altaar en haardstede; of vrij vertaald: voor godsdienst en vaderland). Dit devies werd in de achttiende eeuw binnen de officiële Hollandse stadsschutterijen gebruikt. Later zijn patriotse burgerweerkorpsen dit devies als gezelschapsnaam gaan gebruiken. Onder het motto zijn op het schild een trom en een kogel te zien. Rondom het wapenschild is een wapentrofee geplaatst, bestaande uit hellebaarden met vaandels, lictorenbundels, schanskorven, trommen, een vuursteengeweer en gevesten van een sabel en een degen. Ringkragen van dit type werden gedragen door de dienstdoende officieren van de wacht te Amsterdam, aldus de heer Kist. Het schild zal uit het laatste kwart van de achttiende eeuw dateren. Gezien de stijl en de wapens van de trofee van de ringkraag, neemt E. Smits aan dat het voorwerp dateert uit de periode van vóór 1795.

Militaire uitrustingsstukken

Hoe komt het Liesselse gilde aan een Amsterdamse ringkraag? Militaire of semi-militaire uitrustingsstukken komen binnen het Noordbrabantse gildewezen wel meer voor: pieken, vlechtwerksjerpen, trommen en koperen sikkels. Zij werden niet speciaal voor onze schuttersgilden vervaardigd, maar werden door de gilden in gebruik genomen. Nadat ze eerst op een of andere manier in Noord-Brabant achtergelaten of verzeild geraakt waren.

Heer van Deurne en schepen van Amsterdam

Meestal kennen we de herkomst van deze voorwerpen niet. Maar in het Liesselse geval doet zich een merkwaardig "toeval" voor. Is de Amsterdamse ringkraag via Baron Theodoor de Smeth, heer van Deurne tevens schepen van Amsterdam in Liessel terechtgekomen? Deze Theodoor werd geboren op 27 februari 1710, als zoon van Baron Pieter de Smeth en Helena Geertruda Colonius. Hij overleed op 18 november 1772 te Amsterdam, na twee keer getrouwd geweest te zijn. Op 25 februari 1738 huwde hij Johanna Wilhelmina van Ghesel. Op 25 maart 1749 huwde hij met Agatha Alewijn, zich noemend: vrouwe van Deurne. Zij overleed te Amsterdam op 8 december 1801. Zou de ringkraag al voor 18 november 1772 in het bezit van het Liesselse gilde gekomen zijn door toedoen van Theodoor de Smeth?

Van 29 januari 1739 tot 14 september 1748 was een zekere Theodoor de Smeth capitein binnen wijk 36 van de Amsterdamse Burgerwacht. Is hij dezelfde als hierboven bedoeld?

Stille getuigen

Het schild verdient zeker alle aandacht. Het is weliswaar niet exclusief voor het Liesselse Sint-Hubertusgilde vervaardigd. Het getuigt echter wel in stilte van een gedeelte der rijke gildegeschiedenis. Al zal deze altijd wel enigszins duister blijven. ■

Amsterdamse schuttersringkraag van het Sint-Hubertusgilde Liessel.

KONINGSCOLLIER VAN LEUVENSE HOOFDGILDE VAN SINT-SEBASTIAAN

In een vorige uitgave van De Gildetrom is aandacht besteed aan de rechtsmacht, die vanuit Soissons en Leuven over de schuttersgilden in hun omgeving uitging. Belangrijk daarbij was het Hoofdgilde van St. Sebastiaan uit Leuven. Het register dat als bewijsstuk voor het Sint-Sebastiaangilde Leuven werd vervaardigd, bevindt zich in een particuliere collectie. Drie tekeningen uit dit boek zijn reeds beschreven en afgebeeld. De vierde tekening (fo 18 Ro) is de enige reproductie, die we kennen van de koningsketen van het voornamelijk Leuvense Hoofdgilde, dat ook belangrijk was voor verschillende Noordbrabantse schuttersgilden. Op de achterzijde is deze tekening afgebeeld.

NIEUWS UIT DE KRINGEN

Kwartier van Oirschot

Hoofdlidenberaad over toekomst liefdadigheidsfestijnen

Woord en daad

Toen op 25-08-1968 het eerste liefdadigheidsfestijn (LDF) in Oirschot werd gehouden konden de organisatoren niet vermoeden, dat er nog 25 zouden volgen. De gilden van "Het Kwartier van Oirschot" namen spontaan dit initiatief over en brachten in de loop der jaren aanzienlijke sommen geld bijeen voor uiteenlopende charitatieve doelen in binnen- en buitenland. In 1992 werd het zilveren festijn onder auspiciën van de Kring door de Hilvarenbeekse gilden georganiseerd en in 1993 was de organisatie in handen van Gilde Sancta Barbara uit Oirschot. Of dit de start zal zijn van een nieuwe serie liefdadigheidsfestijnen is nog maar de vraag. De belangstelling van de gilden om de organisatie ter hand te nemen is minimaal. Ze staan weliswaar in grote lijnen achter de doelstelling van het LDF en willen graag iets voor de medemens doen, maar de organisatie vraagt een enorme inzet en de opzet van het festijn spreekt velen niet meer aan. Oud-kringsecretaris Abrahams ziet de ontwikkelingen met lede ogen aan en vraagt zich bezorgd af of de gilden nog wel hun dienstbaarheid, als het belangeloze inspanning kost, in praktijk willen brengen. Hij was per slot van rekening de grote animator en bezielende kracht in de kring, die elk jaar opnieuw een gilde wist te motiveren een dergelijk festijn te organiseren. Men kan zich niet aan de indruk onttrekken dat er, zeker de laatste jaren, een bepaalde competitie onder de gilden is ontstaan om de opbrengst zo groot mogelijk te doen zijn om daarmee hun voorgangers te overtreffen. Al vele malen is in algemene vergadering van de Kring over de geringe belangstelling van de gilden gediscussieerd en zijn er ideeën over een nieuwe aanpak gelanceerd. Tot op dit moment zonder resultaat, alleen de verdeling van de opbrengst is gewijzigd.

Dit heeft er toe geleid dat de gezamenlijke Tilburgse gilden een open brief aan de aangesloten gilden hebben gestuurd, met daarin een groot aantal voorstellen tot wijziging van de organisatie. De Tilburgse gilden vragen zich af, waaruit de bijdrage van de deelnemers bestaat. Het festijn is "gedegradeerd" tot een normale kringdag, doelgroepen zie je zelden, het festijn heeft zijn gebruikelijk verloop en de gilden staan er op dat er kwaliteit en kwantiteit zilver is.

Nieuw leven

In de algemene vergadering van de kring van maart 1993 is besloten dat de Tilburgse gilden en een gilde uit Oirschot de koppen bij elkaar zouden steken om het liefdadigheidsfestijn nieuw leven in te blazen. In de algemene vergadering van 23 november heeft een commissie, samengesteld uit de Tilburgse en het Oirschotse gilde, haar plannen gepresenteerd: Elk gilde zal jaarlijks op eigen initiatief en naar eigen inzicht een activiteit organiseren, waarvan als uitgangspunt fl. 500,- wordt afgedragen aan de kring. Deze activiteiten leveren in totaal zo'n fl. 18.000,- op. Daarnaast wordt er elk jaar een verbroederingsavond georganiseerd, waarop in een ongedwongen en gezellige sfeer de bijeengebrachte gelden aan de vooraf gezamenlijk bepaalde doelen worden afgedragen. Het spreekt voor zich dat de doelgroepen en/of vertegenwoordigers daarvan op de verbroederingsavond worden uitgenodigd.

Het blijft zoals het was

De gilden hebben zich de afgelopen winter beraden en de hoofdliden hebben op 24 februari 1994 de voorstellen besproken. De plannen van de commissie leken niet haalbaar en besloten werd de organisatie op de oude voet voort te zetten. Voor 1994 is er geen LDF gepland. In de algemene vergadering van begin 1994 is besloten desondanks een loterij te organiseren. Daarmee wordt toch zo'n slordige fl. 4.000,- opgebracht. Daarmee is overigens het LDF niet gered, en de vraag blijft of de gilden voldoende gemotiveerd zijn een dergelijk festijn in de toekomst te organiseren.

Derde lustrum schieting Moergestel

"De eerste boom is leeg en nu de tweede nog" waren uitspraken van gildebroeders, die genoegzaam op hun score op de eerste schutsboom terugkeken. Voor de vijftiende keer verzamelden de kruisboogschutters zich op 10 en 17 april in Moergestel voor de inmiddels traditionele verschieting om het zilveren rad van Sint Catrien. Een wedstrijd, die dit jaar nog aantrekkelijker gemaakt was. Naast de hoofdprijs, het zilveren rad van Sint Catrien, was er een trofee voor de 60 plussers, natuurlijk een jubileumschild en de mogelijkheid te schieten met de handboog op doel. De hoofdprijs (met bijhorende draagspeld) ging naar de jeugdige gildebroeder Marijn Vorstenbosch van het gilde Sint Jan Baptist uit Oerle. Hein Hendriks van het Sint Joris Gilde uit Reusel was de beste bij de 60 plussers en Jos Smeters van het Sint Sebastiaansgilde uit Oirschot nam het jubileumschild mee naar huis. De beste handboogschutter was Erwin van der Sande van het Sint Sebastiaan en Barbara Gilde uit Moergestel. Met de prijsuitreiking door de hoofdman van het organiserende gilde kon een geslaagd lustrum worden afgesloten. De zestiende verschieting is nu reeds gepland op 2 en 9 april 1995.

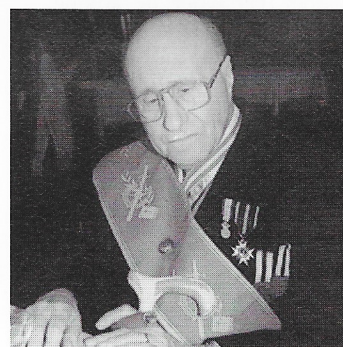
Geld voor weeshuis in Bethanië

Op zondag 17 april hield het Sint-Mauritiusgilde uit Goirle een zogenaamde varkensverschieting. De opbrengst was bestemd voor drie jongens in een weeshuis in Bethanië om hun schoolopleiding voor het komende jaar te garanderen. Veel geweergilden uit de Federatie hielpen de organisatoren mee bij de realisatie van dit doel. Zonder anderen te kort te doen mag de aanwezigheid van het nieuwe Sint-Jozefgilde uit Vessem niet onvermeld blijven. Zij namen met een flinke delegatie aan de verschieting deel en hebben daarmee een behoorlijke bijdrage geleverd in het welslagen van dit festijn en gaven daarmee blijk van een goede gildegeest.

Kempenland

De fakkel overgedragen

Frans Royers

gildebroeder met een grote staat van inzet en verdiensten voor het gildewezen. Hij was raadsheer van District Centrum van 1964-1978, tweede secretaris van de kring van 1966-1980,

Zijn ogen laten hem in de steek. Hij ziet nog maar amper. Zijn geheugen is des te helderder en zijn eenvoud is spreekwoordelijk. Iedereen die hem maar kent weet over wie we het hebben: Frans Royers, gildebroeder van het Sint-Catharinagilde Eindhoven Stad en Ere-Raadsheer van Kring Kempenland. Op 13 september 1954 werd hij tot gildebroeder geïnstalleerd en werd een

Deze bladzijde draagt de titel: Pretium non vile laborum. Deze boodschap heeft een dubbele betekenis, evenals het gilde-devies. Deze titel slaat op de eerste plaats op het metaal van de keten: edel, kostbaar verguld zilver. Daarnaast herinnert deze aan het edele handwerk in het algemeen. Het register (gemaakt in 1638) bevat een tekst, welke het gebruik van de tekens van de edele orde van het Gulden Vlies door de Brabantse gilden rechtvaardigt. Er wordt daarin uitgelegd dat op 18 februari 1445 de hertog van Brabant de koning van het Leuvense gilden zou hebben toegestaan het collier van de orde te mogen dragen. Dat mocht, op voorwaarde dat het vlies vervangen zou worden door een afbeelding van de patroonheilige of iets dergelijks. De tekst verhaalt, dat men vanaf dat ogenblik de papegaai koos, omdat die in die tijd door de hertog of diens vertegenwoordiger vaak afgeschoten werd ...

De keten bestond uit vier dubbele vuurslagen en vier in renaissance-stijl uitgevoerde plaques, afgewisseld door ornamenten van telkens vier vuurstenen met vlammen. Als slot dienen twee halve vuurslagen. Aan dit geheel hangt een papegaai, verguld, gekroond, recht naar de beschouwer kijkend, de vleugels gestrekt langs het lichaam en een handboogje in de bek. De poten van de papegaai rusten op twee kruislings geplaatste pijlen, waarvan de scherpe ijzeren punten naar beneden wijzen. De pijlen worden gedeeltelijk afgedekt door een Bourgondisch vuurslag.

Realistische weergave

Vanuit deze Bourgondische vuurslag ontspringen twee takken met blauwe bloemen (korenbloemen?). Links hangt het wapen van Brabant (een zwart schild met gouden leeuw, die naar rechts kijkt). Aan de rechter tak hangt het wapen van Leuven. Midden onderaan is een grotesk masker aangebracht met in de mond aan een ring het wapen van het gilde: het Jeruzalemkruis in goud. Links en rechts hiervan hangt een boog met pijl met scherpe punt. Het groteske gezicht zou het gezicht kunnen zijn van de mythologische voorganger van de eerste hertog van Brabant, die in de gedaante van een reus Leuven gesticht zou hebben.

Deze drie aanhangende schilden zijn op de tekening weergegeven als emaille en metaal. Dat zou kunnen betekenen dat die onderdelen in werkelijkheid ook in emaille uitgevoerd zijn op een zilveren ondergrond. Op dezelfde realistische wijze zijn de vuurstenen en de vlammen weergegeven: grijs-blauw voor de vuurstenen en goud voor de vlammen.

Het is opmerkelijk dat dit Leuvense model in werkelijkheid maar weinig navolging heeft gevonden. Het manuscript zelf merkt op (of verbiedt): "van welcken facon (=manier) andere braecken van gulden niet en zijn." (fo. 17 vo)

Type "Toison d'Or"

Van dit type "Gulden Vlies" is het collier van het gilde van St. Sebastiaan van Eindhoven (1753) dan ook een uitzonderlijk en opmerkelijk voorbeeld. Op het ogenblik is deze helaas gescheiden in twee aparte colliers (een voor de koning, de ander voor de kapitein). Maar het origineel moet overeenkomstig de tekening uit 1752 geweest zijn. Op basis daarvan werd besloten een oude keten (voor 1616?) te vervangen. Bij de Eindhovense keten ontbreken de vuurstenen. Die zijn vervangen door wapenschilden omgeven door zuiltjes. Aan de vogel hangen twee typische handbogen. Betekent dit paar dat de broeders van Eindhoven om het spel op het blazoen schoten en dat ze vanouds op traditionele manier op de wip schoten? ■

A.V. Gillet, Brussel

Uit het Frans vertaald door: J. Hupperetz, Eindhoven

FEDERATIE-NIEUWS

UIT DE ALGEMENE VERGADERING VAN DE FEDERATIE OP 12 APRIL

- Mathieu van der Voort is in de plenaire vergadering van de E.G.S. te Stein benoemd tot Ere-Secretaris-Generaal als blijk van waardering voor 40 jaar inzet voor de Europese Gemeenschap van Schuttersgilden. Als secretaris-Generaal is hij opgevolgd door Lothar Heupts.
- De bisschoppelijke brief nummer 31, waarin wordt gepleit zich te bezinnen op de plaats van de heilige Schrift in het hedendaagse leven en wegen te zoeken om deze dichterbij de mensen te brengen, is voor het federatiebestuur aanleiding geweest om dit ter studie in de kerkelijke commissie te brengen met als vraagstelling: Kunnen de gilden hier een taak in hebben en zo ja hoe?
- De perikelen rond het vaak niet beschikbaar zijn van lokaties en pastores voor het houden van sacramentele gildevieringen is bij het territoriaal vicariaat z.o. aangemeld ter bespreking in een bisschoppenconferentie.
- Als voorzitter van de sectie boogschieten op wip van de federatieve schietcommissie is benoemd Marc Pijnenburg, lid van de schietcommissie kring Land van Cuijk. Hij volgt hiermede Paul van der Putten (schietcommissie kring Kempenland) die deze functie gedurende acht jaar bekleedde.
- In de tromdisciplines is een nieuwe topklasse geïntroduceerd, de klasse U (itmundend) als promotiemogelijkheid uit de klasse A. Invoering is dit jaar vrijblijvend mogelijk.
- De herziening van het trom- en blaasreglement zal naar verwachting in de najaarsvergadering worden bekrachtigd.

PROVINCIAAL ANJERFONDS

De jaarlijkse lasten voor een gilde zijn bijzonder hoog. Veel gilden moeten hiervoor al bijzondere inspanningen leveren om de kosten door contributie, bijdragen en akties op te brengen. Dan schiet er dikwijls niets over om bijzondere aanschaffingen te doen, welke het jaarlijks budget te boven gaan, zoals voor attributen en uniformen. Gelukkig is er het Anjerfonds Noord-Brabant, dat culturele verenigingen en instellingen hierbij een financieel steuntje in de rug geeft. In het eerste kwartaal van dit jaar zijn aan enkele gilden weer bijdragen toegezegd t.w.: Sint-Jorisgilde Asten voor nieuwe uniformen en trommen, Schuttersgilde Sint Jan voor gilde-attributen, Sint-Jorisgilde Hoozebroek voor uniformen en het Heilig-Kruisgilde Gerwen voor uniforme kleding. Het gaat om een totaalbedrag van fl. 6.660,=.

Als het Anjerfonds goed is voor de gilden, dan mogen de gilden en de gilde-broeders ook bereid zijn aan het Anjerfonds bij te dragen als in de maand juni om een bijdrage wordt gevraagd.

ACTIE COMBAT STRESS

Deze speciaal opgezette actie wil onze bevrijders laten voelen dat wij hen niet vergeten zijn; ook niet na vijftig jaar. Vele oud-strijders hebben tijdens de gevechtshandelingen in de tweede wereldoorlog geestelijk letsel opgelopen en worden in enkele speciale centra voor hulpverlening aan oud-militairen voor kortere of langere tijd behandeld en verpleegd. De actie om geld bijeen te brengen, voor iets concreets dat het verblijf in een van deze tehuisen zou kunnen veraangename, is een Brabants gebeuren geworden. Vele instanties hebben zich bij de actie aangesloten. De Noordbrabantse gilden hebben fl. 8.000,= voor dit doel bijeengebracht. Wanneer een geschenk voorzien is van een inscriptie, zullen de veteranen, die het lezen zeggen: "I was there, they have not forgotten us." En dat is alles waar het om gaat. Deelnemende gilden: bedankt. ■

bestuurslid van de federatie van 1966-1980, bestuurslid van de Stichting Vrienden van de Brabantse Gilden 1981-1990 en bestuurslid van Stichting Outer en Heerd van 1966 tot Sint-Jorisdag 1994. Tijdens de Algemene Vergadering stelde hij ook deze laatste functie ter beschikking; reden voor het kringbestuur en het bestuur van de stichting voor Outer en Heerd Frans Roijers te huldigen en dank je wel te zeggen. Bij het neerleggen van zijn eerdere functies waren hem reeds Het Zilveren Schild en Het Zilveren Medaillon van Kring Kempenland verleend en bij zijn aftreden als lid van het federatiebestuur was hem een tinnen bord met inscriptie overhandigd, omdat de federatie toen nog geen eigen onderscheiding had. En bovendien, met een onderscheiding zou je hem geen genoegen doen, daar was en is hij veel te bescheiden voor. Het was Frans Roijers die de fakkel van de Stichting voor Outer en Heerd brandend hield, ook toen de stichting haar activiteiten op een zeer laag pitje zette vanwege de oprichting van de Federatieve Stichting Vrienden van de Brabantse Gilden, om daarmee de stichting kans van slagen te geven. Toen echter duidelijk werd dat deze stichting niet van de grond kwam, was het Frans die het dagelijks bestuur van de kring bij hem thuis uitnodigde om de stichting weer te activeren, zij het op bescheiden wijze. Met name het op peil houden van het boekenbezit en het documentaire archief van de stichting was hem een grote zorg, evenals het behoud van de tradities binnen de stichting. Dankzij Frans' grote en scherpe geheugen was hij de grote motor en motivator van de Stichting voor Outer en Heerd. Met zijn tanende gezondheid en zijn leeftijd van 82 jaren, vond hij het nu beter de fakkel over te dragen naar jongere gildebroeders, die nu de kar van het gildewezen moeten gaan trekken. In zijn toespraak kenschetste de kringvoorzitter Frans als een gildebroeder uit duizenden. Iemand die iets uitstraalde, een groot optimist, een en al goedheid en de vrolijkheid zelve. Omdat Frans een verwoed sigarenroker is (en daarmee kun je toch blijkbaar heel oud worden) overhandigde de kringvoorzitter hem een kist sigaren van zijn lievelingsmerk en zakaansteker, om ze aan te kunnen steken, met daarop de inscriptie "Frans Roijers - Stichting voor Outer en Heerd - 1966-1994." Als dankwoord kon een geroerde Frans Roijers alleen maar uitbrengen: "Ik heb niet meer gedaan dan wat me opgedragen is." Kring Kempenland en de Stichting voor Outer en Heerd weten wel beter! Frans dank, heel veel dank voor jou gildebroeder-zijn.

Veertig jaar geleden heropgericht

Gildebroeders voor het laatst
Laat den moed niet zinken
Maar voor het bestaan tesamen klinken
En roepen in het rond
Lang zullen wij leven
Om de gild van Sint Catrien te doen herleven

Op 6 juni 1954 vierde Deken H.F. Heezemans, Deken van Eindhoven zijn veertig jarig priesterfeest. Reden voor de Heemkundige Studiekring Kempenland een bijdrage te leveren tot de geschiedenis van Eindhoven in de vorm van een bundel verhalen "Rond onze Stadskerk". Een van de medewerkers en bestuurslid van de studiekring was Karel Vermeeren. Bij het zoeken naar een onderwerp kwam hij in kontakt met Cas J.M. de Haan, koning en secretaris van het sinds 1934 slapende gilde van Sint-Catharina. Buiten Cas J.M. de Haan waren nog vier leden van het voormalige gilde in leven. Cees van Bakel, Toon Donders, Jan Leenders en Dorus Swinkels. Karel Vermeeren raakte onder de indruk van het rijke verleden en de zinvolle tradities van het gildewezen en besloot zich in te zetten voor de herleving van het Sint-Catharinagilde. Het streven om het slapende gilde nieuw leven in te blazen werd positief ontvangen; hoewel de gesprekken moeizaam verliepen. De angst voor nieuwe ontwikkelingen die zouden indruisen tegen de oorspronkelijke doelstellingen van het gilde was bij de nog levende leden

groot, waardoor Cas J.M. de Haan steeds nieuwe eisen en andere voorwaarden ten aanzien van de nieuwe kandidaten stelde. Uiteindelijk kreeg Karel Vermeeren toch hun akkoord en zo kon op 8 april 1954 een buitengewone vergadering gehouden worden in Hotel de Wildeman op de Markt te Eindhoven. Voor het Sint-Catharinagilde een historische plaats, omdat daar voordien hun gildehuis "De Gouden Leeuw" gestaan had. Buiten de vijf oude leden waren 19 kandidaat gildebroeders aanwezig. Na een vurig pleidooi door Karel Vermeeren, zich gesteund wetend door koning Cas J.M. de Haan, werd besloten het Catharinagilde te doen herleven. Zestien aspirant gildebroeders meldden zich spontaan aan. Later meldden zich nog vier kandidaten. Op 3 mei 1954 werd het gilde in het bijzijn van Deken H.F. Hezemans heropgericht en konden twintig nieuwe gildebroeders geïnstalleerd worden. Karel Vermeeren werd tot kapitein benoemd, een functie die hij tot 23 maart 1992 bekleed heeft. Van de twintig in 1954 toetgetreden leden zijn er nog 14 in leven en nog actief gildebroeder. Reden voor het gilde om op zondag 1 mei extra te teren. Naar goed gebruik werd de feestdag begonnen met een feestelijke gildemis om tien uur in de Stadskerk van Sint-Catrien. Aan deze gildemis werd muzikale luister bijgezet door het Vokaal Ensemble uit Helmond.

Enkele jubilarissen voor de Eindhovense Sint-Catharinakerk.

Na de mis en het maken van een groepsfoto trok het gilde op naar haar gidelokaal in het Stadspaviljoen in het Stadswandelpark, waar de feestelijkheden in besloten kring samen met familieleden en vrienden van het gilde werd voortgezet. Met als hoogtepunten de huldiging van vijf van de oudste leden (de anderen zullen in de loop van het jaar nog gehuldigd worden) te weten Harrie van Brakel, Harrie de Haan, Jan van de Heijden, Wim Schellen en Karel Vermeeren. Zij allen kregen uit handen van de Kringvoorzitter Henk Luiten Het Zilveren Schild van Kring Kempenland uitgereikt, terwijl Karel Vermeeren voor het Gouden Schild in aanmerking kwam. Na het officiële gedeelte was het woord met een gulle lach en een traan (van het lachen) aan het duo Kuijpers-Gondrie uit Aarle-Rixtel. Op zeer geestige wijze vol Brabantse humor wisten zij de feestgangers te vermaken en lag de zaal meerdere malen plat van het lachen. Door de tentoonstellingscommissie van het gilde was tevens een overzichtstentoonstelling ingericht met de meest waardevolle attributen en documenten van het gilde. Het Sint-Catharinagilde Eindhoven Stad telt thans 53 leden waaronder vele jongeren. De strofe van het oude gildelied van het gilde is sinds 1954 door de inzet van vele gildebroeders bewaarheid geworden.

Sint-Jorisdag met vele hoogtepunten

Overheid en gildebroeders van het Sint-Jorisgilde te Hapert kunnen terugzien op een zeer geslaagde patroonsviering en koningschieten op zaterdag 23 april Sint-Jorisdag. Een heerlijk zonnetje omkleedde het geheel met een gouden randje, toen de gildebroeders om half elf in hun gildehuis "D'n Els" bijeenkwamen. Na het voorlezen van het reglement voor het koningschieten trok men op naar De Kasteelweide, waar het schieten op de vogel voor de achtenveertigste maal in de geschiedenis van het gilde plaats zou vinden. Nadat burge-

meester Grem, pastoor van Vroonhoven, hoofdman van Olmen en keizer Van Rooij de boom gevrijd hadden, brandde de strijd los met als eerste schutter de aftredende koning Co Vromans, gevolgd door de andere kandidaten in volgorde van loting. In totaal werden zevenentwintig schoten op de vogel gelost, waarbij zes missers te noteren vielen. Met het zevenentwintigste schot, wist Huub Schellekens de koningsvogel naar beneden te halen, waarbij opgemerkt dient te worden, dat het zijn eerste, maar wel succesvolle, treffer was. Al zijn eerdere schoten waren missers. Na de installatie van de nieuwe koning onder de schutsboom keerde men terug naar het gildehuis waar om half twee de nieuwe koning (de negenendertigste van het gilde) gehuldigd werd. Voor Huub Schellekens was het de tweede maal dat hij met succes de koningsvogel afschoot. De eerste keer dat hem dit was gelukt was in 1985. Na de huldiging van de koning was het de beurt aan de twee gouden jubilarissen om in het zonnetje gezet te worden. Vaandrig Cees Schilders en gildebroeder Piet Bakker herdachten dat zij vijftig jaar geleden toetraden tot het gilde. Vaandrig Cees Schilders heeft gedurende die vijftig jaren steeds deel uitgemaakt van de overheid. Eerst als stokman, vervolgens gedurende een periode van veertien jaren als koning, daarna koningsdeken en tenslotte vanaf 1975 als vaandrig. Een taak die hem tijdens de kringgildedag te Heeze op 14 juni 1992 zo zwaar viel dat hij tijdens de optocht onder de last van het vaandel bezweek en per ambulance moest worden afgevoerd. Maar na opgeknapt te zijn, nam hij de zorg voor het vaandel weer op zich. De andere jubilaris Piet Bakker is een gildebroeder die meer bescheiden op de achtergrond opereert, maar als het gilde bijeen komt zeker aanwezig is. Voor zijn verdiensten voor zijn gilde verleende de kring hem het Gouden Schild van Kring Kempenland dat hem uitgereikt werd door Districtsraadsheer W. van Hooff. Beide jubilarissen werden door het gilde benoemd tot ere-gildebroeder van het Sint-Jorisgilde Hapert. Als een van de laatste taken als hoofdman van het gilde reikte hoofdman Johan van Olmen beide gildebroeders het bij de eretitel behorende zilveren insigne en oorkonde uit. Nog was er geen einde gekomen aan het officiële gedeelte van de Sint-Jorisviering. Johan van Olmen, sinds 28 februari 1975 hoofdman van het gilde had te kennen gegeven zijn functie over te willen dragen. Tot zijn opvolger was gekozen Antoon Scheers. Met het aftreden van Johan als hoofdman is er een einde gekomen aan een voor het Sint-Jorisgilde Hapert gedenkwaardige periode; in 1985 schonk het gilde aan de parochie een grote som geld, voor het laten maken van de beeltenissen van de apostelen, bovendien schonk het gilde een beeld van zijn patroonheilige, dat achter in de parochiekerk hangt boven de uitgang. In 1986 organiseerde het gilde de kringgildedag te Hapert, waarbij het gilde het privilege kreeg de persoonlijke wapens van Z.H. Paus Johannes Paulus en van Z.H.E. Mgr. J.G. Ter Schure in haar nieuwe vaandel te mogen voeren. Dit nieuwe vaandel werd in 1987 door Z.H.E. Mgr. Dr. Edward I. Cassidy, Apostolisch pro Nuntius van de H. Stoel in Nederland gewijd. Het gilde had zich ook inmiddels in nieuwe kostuums gestoken. In 1988 trok een deputatie naar Rome om aan de paus hun nieuwe vaandel te presenteren. Tijdens dit bezoek heeft het gilde driemaal een ontmoeting met de paus gehad, waarvan eenmaal in particuliere audiëntie op 19 oktober. In 1989 en 1990 was Johan secretaris van de commissie die de Lourdesreis en de afsluiting van de Willibrordus Manifestatie in Rome organiseerde, waaraan door respectievelijk 550 en 800 gildebroeders deel genomen werd. Johan werd dan ook terecht benoemd tot Lid van Verdienste van het Sint-Jorisgilde te Hapert. Maar wie mocht denken dat Johan nu rustig een pilsje gaat zitten drinken met zijn gildebroeders zonder iets verder te doen heeft het mis. Johan blijft als administrateur het secretariaat van het gilde behartigen. De patroonsdag-viering werd bijgewoond door gildebroeders, vrienden van het gilde uit binnen- en buitenland waaronder, Miel Peeters (hoofdman van het Koninklijk Sint-Ambrosiusgilde uit Gierle), Jan van Heijst (hoofdman

van het Koninklijk Sint-Sebastiaangilde uit Poppel) en André van Rompuij (Opper-hoofdman van de Hoge gilderaad van Brabant en hoofdman van het Sint-Sebastiaangilde uit Werchter).

Patroonsviering, jubilarissen en een gilde-vrouw

Het was zeker niet de eerste patroonsviering, die op zondag 24 april door Sint-Jorisgilde Gestel en Blaarthem gevierd werd, maar wel een met vele en ook bijzondere zilveren randjes. Het begon allemaal met een Eucharistieviering in de Sint-Lambertuskerk, welke met slaande trom en vliegend vaandel betreden werd. Na een welkomswoord door de regerend deken P. v.d. Putten, ging pastoor J. van der Bom voor in de viering, tijdens welke diverse gildebroeders hun medewerking gaven om via gebeden, tromgeroffel en bazuingeschal er een echte gildemis van te maken. Aan het eind van de viering werd met behulp van het vaandel de trouw aan de kerk hernieuwd.

Het maken van een foto in de pastorietuin vergde enige tijd, omdat een grote groep gildebroeders niet gauw goed staat en omdat een paard van de standaardruiter niet altijd doet wat de fotograaf wil. Maar ach, met zo'n heerlijk zonnetje, hadden ze wel even tijd.

Daarna maakte ieder zich op om maar liefst zes jubilarissen te huldigen. Vanwege hun 25-jarig lidmaatschap zette regerend deken Paul van der Putten vier gildebroeders in het zilver. Achtereenvolgens schetste hij de verdiensten van Gerard Pennings, Jo van de Vorst Hzn, Manus van de Sande en Jo van de Vorst, de vaandrig van het gilde. De verdiensten varieerden natuurlijk per persoon, de een zorgde voor bier in oude tijden, een ander voor vendelopleidingen. Maar wat opviel, was dat zij allen een soort dienstbaarheid aan de dag legden, hetgeen zo mooi bij leden van een gilde past. Dit gedeelte van de huldiging werd afgesloten, doordat de regerend deken alle vier de jubilarissen onderscheide met de gildespeld voor 25 jaar lidmaatschap.

Nauwelijks was de heer van der Putten verdwenen of zijn plaats achter het spreekgestoelte werd ingenomen door de kringvoorzitter Henk Luiten. Overigens, ook de secretaris Henk Janssen sierde met zijn aanwezigheid de viering op. Henk Luiten vertelde, dat het kringbestuur met veel plezier bevestigend gereageerd had op het verzoek om kapitein, Jo Beelen, te onderscheiden met "Het Zilveren Schild van Kring Kempenland" omdat hij 25 jaar kapitein was. Hij prees Jo vanwege zijn organiserend vermogen als het gilde naar buiten op moet treden, of dat nu ging om een viering als op deze morgen, of om een Europees gildegebeuren of wat dan ook. Jo krijgt het altijd voor elkaar om de zich niet altijd haastende gildebroeders op tijd in het gelid te krijgen. Meer verdiensten passeerden de revue, waarna de jubilaris zijn onderscheiding in ontvangst mocht nemen. Jo zelf was kort in zijn dankwoord. Dat werd overgenomen door zijn zoon. Hoewel iedereen op een bepaald moment dacht dat Jo eindelijk een nieuwe kapiteinssteek, waarnaar hij al zolang op zoek is, zou krijgen, was ons gilde zeer verrast, toen de zoon namens zijn vader het gilde verrijkte met een prachtig kapiteinsschild, waarvan Jo de eerste drager is. Een mooi geschenk voor hem, maar ook voor het gilde.

Daarna nam de kapitein wel uitgebreider het woord, maar om een geheel andere reden, want er stond nog iets bijzonders te gebeuren. Hij schetste hoe al de gildebroeders al zo'n 25 jaar verwend worden week in, week uit, door de vrouw van de huidige regerend deken, Alda van der Putten, beter gezegd "ons Alda". Helaas zal ze over een paar maanden ophouden om gildezusters en -broeders zondags te verzorgen, verwennen, troosten, op te beuren, moppen te tappen en oude verhalen en liederen op te halen. De overheid had daarom, buiten de voorzitter (en penningmeester) om, gezocht naar een manier om haar (namens het gilde) te danken voor al dat goede. Wat toen gebeurde was uniek voor het gilde, want vanaf dat moment werd Alda de eerste "gildenvrouw" onderscheiden met een gildesjerp, met daarop een prachtige zilveren schild.

Alda van der Putten bekend bij vele schutters.

lige praat etc. naar buiten ging leek het alsof de zon er nog een gulden randje bij deed en het gulden gildengevoel nog wat benadrukte. En St. Joris? St. Joris die zag dat het goed was voor de broeders, en zusters ende vrouw.

Peelland

Gastheer en gastvrouw ontvangen vendelgroet

Het Sint-Hubertusgilde uit Liessel huldigde op 18 april het zilveren bruidspaar Marinus en Maria van Bussel. De eigenaren van het gildehuis waar het Liesselse gilde domicilie heeft, waren zichtbaar verrast door de huldiging. Het complete gilde was aanwezig op de druk bezochte receptie. "Twee mensen die altijd klaar staan voor het gilde, maar in de anonimiteit verblijven, wilden we op deze manier eens op de voorgrond plaatsen" aldus een woordvoerder van het gilde.

Tijdens de onlangs gehouden jaarvergadering werd penningmeester en oud-deken Jan van de Berkmortel weer herkozen voor een periode van drie jaar.

Marinus en Maria van Bussel verrast.

Nieuwe correspondent

Tijdens de algemene jaarvergadering van de gilden in de kring Peelland legde Jan Verheijen zijn functie als correspondent van De Gildetrom neer. In verband met drukke werkzaamheden als secretaris van de kring Peelland en het gilde Sint-Lambertus Someren-Eind doet hij een stap terug. Vooral de organisatie van het Eeuwfeest van het gilde in 1995 neemt veel vrije tijd in beslag.

Tot zijn opvolger is benoemd Rien van Horik, lid van gilde Sint-Anthonius Abt Lierop. Diens oom Mies Sijbers, hoofdman bij het gilde, heeft hem in de afgelopen jaren regelmatig gepolst om zich voor gildeactiviteiten in te zetten. De nieuwe correspondent, in het dagelijks leven leraar in Someren-Eind, is een drukbezet persoon. In het weekend is hij in Brabant actief als microfonist bij wielervedstrijden. Ook is hij als presentator en redacteur betrokken bij de lokale

omroep in Someren. Al van jongsaf is de late dertiger geïnteresseerd in de lokale geschiedenis. Het correspondentschap van De Gildetrom is een logisch vervolg van deze interesse.

Tabernakel uit Friesland

Volgend jaar viert de oudste vereniging in Someren-Eind gilde Sint-Lambertus haar Eeuwfeest. Een van de activiteiten in dit kader wordt de bouw van een Lambertuskapel. Via diverse acties, waaronder een verkoopactie van geraniums, zijn de nodige gelden hiervoor bijeen gebracht. Lange tijd zag het er naar uit dat er geen geschikte locatie gevonden kon worden voor de kapel. Op een prachtig punt in de Brugstraat slaagde men er toch in een bouwperceeltje te vinden. Ook van diverse particulieren kreeg het gilde alle medewerking. Een oud-inwoner van het kerkdorp zuster Renildis uit Dokkum stelt een tabernakel beschikbaar. Authentieke glas-in-lood ramen uit het voormalige kloostergebouw komen van de woningstichting Meulenstat. Daarnaast is ook het bronzen beeld van de Heilige Lambertus besteld bij een bekend beeldend kunstenaar uit Brabant. In de komende maanden zal volop actie worden gevoerd om de bouw financieel mogelijk te maken.

De nieuwe trommen roepen

De naamdag van de schutspatroon van het Sint-Jorisgilde in Asten werd zaterdag 23 april niet alleen gevierd met het traditionele koningschieten. De patroonsdag kende dit keer een feestelijk tintje. De dag begon met een eucharistieviering in de Heilige Maria Presentatiekerk en een gezamenlijk ontbijt in het gildehuis van Helmond. Op schietterrein de Polder bood mevrouw van der Loo, namens het fonds dat naar wijlen haar man is genoemd, het gilde een trom aan. Een afbeelding van Sint-Joris en de draak is in koper opgelegd op de trom. Burgemeester Hendrickx-Vlaar bood namens het Anjerfonds een tweede identieke trom aan. Voorzitter van den Einden sprak na de overhandiging in zijn dankwoord van een ware aanwinst voor het gilde.

Gilden op de bres

De gilden St. Joris Someren, St. Lambertus Someren-Eind, St. Antonius Abt en O.L.Vrouw Lierop en St. Joris Asten kunnen met veel genoegen terugkijken op de door hen georganiseerde liefdadigheids-schietwedstrijd op de schutsbomen te Lierop. Op deze eerste mei konden de gildebroeders ruim fl. 1.200,- overdragen aan de vereniging van Ouders van Geestelijke Gehandicapten afd. Asten/Someren. Het openings-schot werd verricht door wethouder Martien Kusters uit Lierop.

Na afloop kon men het mooie bedrag aan de voorzitter van de VVOG de heer Hurkmans overdragen.

Maasland

Toch een kringdag

Gelukkig kan gildekring Maasland in 1994 toch een Kringdag vieren. Zondag 14 augustus bij het gilde Sint Antonius Abt in Nuland.

Ten gevolge van interne problemen bij het Onze Lieve Vrouwe en Sint-Catharinagilde van Erp heeft dit gilde in de zomer van 1993 de organisatie van de Kringdag voor 1994 teruggegeven. Het kringbestuur deed een oproep aan alle aangesloten gilden, maar het resultaat was een magere toezegging van een tweetal gilden. Tegen het einde van het jaar deed het jonge gilde uit 's-Hertogenbosch de toezegging alles in het werk te stellen de gildedag in de provinciehoofdstad te organiseren. Echter, de tijd bleek te kort en diverse problemen speelden parten. Helaas. Toch wilde het kringbestuur een wedstrijddag organiseren voor tamboers en vendeliërs. Tenslotte kwam het

Gilde Sint Antonius Abt uit Nuland met een oplossing. Het gilde was genegen de kringdag voor 1994 te organiseren, mits gerekend kon worden op de medewerking van de gilden uit de Kring. De medewerking betrof vooral garanties op het financiële vlak. De tijd is te kort om voldoende sponsors te vinden en daarnaast moet het gilde binnen vijf jaar weer op pad, omdat het gilde dan weer een Kringdag organiseert. In een zeer druk bezochte extra kring-vergadering hebben alle gilden toegezegd eenmalig een bedrag van fl. 125,- over te maken als garantie voor de organisatie. Desgevraagd vult Theo Hanegraaf, hoofdman van het Nulandse gilde, aan: "Ook in 1986 is een soortgelijk probleem door ons gilde opgelost. Wij zijn een beetje bevoorrecht in vergelijking met andere gilden, want het terrein waarop het gildefeest wordt gehouden is eigendom van een van de gildeleden en is gelegen achter het eigen schietterrein. Daarom zijn de (schiet)vergunningen ook al binnen." De voorzitter van de Federatie, vragend naar een reactie, geeft aan dat dit voor zover hij weet de eerste keer is dat een kringdag geen doorgang zou vinden. De heer Van Bouwdijk Bastiaanse merkt wel aanvullend op: "Maar het schieten met geweer zal een steeds groter probleem gaan worden tijdens gildefeesten".

"Ik heb het met plezier gedaan"

Na zeven jaar het gilde Sint Catharina en Barbara Schijndel als hoofdman te hebben geleid, is Henk van Roessel op de feestdag van Maria Lichtmis weer "gemene" broeder geworden. Henk vond het mooi geweest. "Er moet natuurlijk toch van alles geregeld worden. En wat gebeurt moet wel goed gebeuren. Ik heb het met plezier gedaan, maar ik wilde voorkomen dat het misschien een dwang zou worden." Maar ook nu hij weer een gewone gildebroeder is, blijft zijn hart verpand aan het Schijndelse gilde waarvan hij sinds de herinrichting in 1979 lid is. Woensdag 2 februari gaf hij het hoofdmansschild en de voorzittershamer over aan Teun Smits.

"Het Schijndelse gilde dateert van 1450 en was van oorsprong een familie-gilde," weet Henk van Roessel. "Alle oudste zonen van de familie Van de Boogard hadden het recht om lid te worden. Maar in de dertiger jaren van deze eeuw is het een slapend bestaan gaan leiden. Eigenlijk was het Schijndelse gilde toen al bijna honderd jaar niet veel meer dan een rouw-gilde. Het gildesilver was verkocht en van de opbrengst daarvan waren spullen aangeschaft om begrafenissen te kunnen verzorgen. De gildebroeders hielden hun teerdag nog wel op 25 november, het feest van Sint-Catharina en ze kwamen nog wel bij elkaar, maar daar hield het eigenlijk mee op. In de jaren dertig heeft men het plan gehad om alle bezittingen te verkopen, maar Deken van Dijk heeft toen afgeraden om alles maar op te maken." En zo was er nog een en ander over toen in 1979 Jaap de Wit, Wim Verkuilen en Henk van Roessel ingingen op het verzoek van burgemeester Scholten om het gilde nieuw leven in te blazen.

"In de zestiger en zeventiger jaren vierde de nostalgie hoogtij" aldus Henk van Roessel. "Je zag overal dat de gilden heringericht werden. Wellicht dat de burgemeester ook vanuit dat oogpunt bij ons heeft aangeklopt. Wij houden een traditie in stand, bewaren een band met het verleden. En we hebben er natuurlijk zelf plezier van, zo moet je het natuurlijk ook zien." De enige taak die Van Roessel nog ziet als een die door het gilde nog in de praktijk wordt gebracht, is het opkomen voor de kerk. "Maar dan wel rekening houdend met de opvattingen van deze tijd."

Het Schijndelse gilde was geen schuttersgilde van huis uit en na de herinrichting ging men dan ook zoeken naar een alternatieve bezigheid want een schietvergunning zat er niet in. Zo kwam men terecht bij het jeu-de-boules spel. "We hebben er hard voor moeten knokken om dat geaccepteerd te krijgen in het Brabantse", weet Henk van Roessel nog. "Vooral gildelid Gerard Bouwman heeft zich daar voor ingezet." Toch ging het niet zonder slag of stoot. Maar toen ook Jan Toorians uit Loon op Zand zich achter de Schijndelse opvatting schaarde,

kreeg men voet aan de grond. Zo staat sinds 1981 jeu-de-boules op het programma tijdens de kringdagen van Maasland. Zoals bij het schieten koningen en keizers hun titels krijgen, zo zijn er voor het jeu-de-boules de titels van landjonker, landheer en pachter gekomen. Op dezelfde dag dat Henk van Roessel terugtrad, zijn drie nieuwe leden aangenomen. Er werd "geboond" over de nieuwe leden, alle bonen waren wit.

Henk van Roessel (r) geeft de voorzittershamer over aan zijn opvolger.

Land van Cuijk

Gilden en de gemeentelijke herindeling

Vanaf 1 januari 1994 is in het land van Cuijk een gemeentelijke herindeling van kracht geworden. Hierdoor zijn o.a. de plaatsen Beers, Linden en Haps bij de gemeente Cuijk gekomen. Dit betekent dat binnen de gemeente Cuijk nu zes gilden resideren, t.w. de gilden van St.-Agatha, Beers, Cuijk, Haps, Linden en Vianen. Voor de 'nieuwe' gilden wordt het een onzekere tijd. In hun oude gemeentes hadden zij het redelijk goed. De gemeente Cuijk is echter niet zo gildeminded. Bijvoorbeeld, op de lijst van subsidiabele organisaties komen de gilden niet voor. Daarnaast organiseerden de gilden van Beers, Gassel en Linden het jaarlijkse Gemeente-Koningschieten met het schild geschonken door de gemeente Beers, en hoe moet dat nu? Op initiatief van het gilde van Linden hebben de Overheden van deze gilden zich gezamenlijk beraden over deze nieuwe situatie. Op 29 november 1993 kwamen zij voor de eerste maal bijeen, behoudens het gilde van St.-Agatha dat heeft besloten voorlopig nog afzijdig te blijven. Ook de overheid van het gilde van Gassel was deze eerste bijeenkomst aanwezig wegens de goede banden met de gilden van Beers en Linden. Uit de discussie bleek alras dat men, daar waar mogelijk en zinvol, gezamenlijk wil optreden. Ook bleek de behoefte één en ander te bespreken met het gemeentebestuur van Cuijk. Besloten werd gezamenlijk de nieuwjaarsreceptie van de gemeente te bezoeken, jaarlijks op de eerste zondag van mei bij toerbeurt het Gemeente-Koningschieten te organiseren, en een gesprek met de burgemeester aan te vragen. Een consequentie is wel dat het Gemeente-Koningschieten in Gassel anders moet worden georganiseerd. Na een voorbereidend gesprek met de burgemeester, vond op 24 januari het gesprek plaats tussen de vijf gilden en burgemeester Hendriksen in het Gemeenschapshuis van Vianen. Tijdens het gesprek werd veel nadruk gelegd op de eigenheid, autonomie en plaatsgebondenheid van het gilde. De burgemeester zegde toe dit te zullen respecteren, en daar waar tot nu toe gebruikelijk, acte de présence te blijven geven. Het voorstel Gemeente-Koningschieten te organiseren viel in goede aarde. Toegezegd werd dat de gemeente zowel het wisselschild als het herinneringsschild zal schenken. Ook het subsidiebeleid kwam ter sprake. Voor 1994 wordt de norm gehanteerd zoals die bestond in de oude gemeenten. Voor volgend jaar worden nieuwe normen opgesteld. In overleg met de burge-

meester werd besloten de subsidieaanvragen voor volgend jaar gezamenlijk in te dienen, vergezeld van het verzoek ook de gilden te plaatsen op de lijst van subsidiabele organisaties. De gilden bleken de eerste en vooralsnog de enige verenigingen die na de gemeentelijke herindeling zich gezamenlijk manifesteerden. Dit werd gewaardeerd. De eerste presentatie tijdens de nieuwjaarsreceptie was zeer opgevalen. Hopelijk zal dit gezamenlijk optreden het gildewezen in de gemeente Cuijk versterken en doen bloeien.

Teeravond Mooks schuttersgilde

Zaterdag 22 januari vierde het Mookse schuttersgilde Sint Antonius-Abt haar jaarlijkse teeravond, traditioneel gehouden rondom de feestdag van de patroonheilige. De dag begon met een gildemis in de prachtige middeleeuwse kerk van Mook, voorgegaan door pastoor A. van Dijk. Nadat het gilde in de kerk arriveerde werd door de koning Willie Vink eer gebracht aan de patroonheilige en de Heilige Maria. Na afloop werd het veertigjarig lidmaatschap van Wim Meeuwsen feestelijk herdacht. De jubilaris werd, na enkele woorden van voorzitter Grad Derks, door de koning het jubileumspeldje van het gilde opgespeld, nadat het door de gildepastor was gezegend. Deze feestelijke viering werd afgesloten met het Mookse gildelied: "Gildebroeders maakt pleziere", waarna Wim en zijn vrouw Tilly vele felicitaties in ontvangst mochten nemen. Gildekapitein Vincent Tiellemans dankte de aanwezige gildebroeders en -zusters voor hun aanwezigheid en daarna toog men naar gildehuis het Zwaantje op de Biesselt om daar de teeravond voort te zetten. Hier werd door de voorzitter nog even teruggezien op de veertig jaar broederschap van Wim en werden hem en zijn vrouw nog een leuke attentie aangeboden. Ook werd op deze avond, zoals gebruikelijk bij het Mookse gilde, door de koning het "gelagh" betaald aan de eigenaar-uitbater van het gildehuis, Richard Meeuwsen. Dit gelagh bestond dit jaar niet alleen uit een symbolisch muntbedrag, maar tevens uit een wel heel origineel en toepasselijk houten biertonnetje, vervaardigd door Willie's vader en tevens gildebroeder Gerrit Vink. Na deze feestelijke onderbrekingen werd de avond nog tot in de kleine uurtjes voortgezet.

Baronie en Markiezaat

Kringjaargvergadering

Op 11 april vond te Etten-Leur de jaarvergadering plaats van de kring Baronie en Markiezaat. De belangstelling en de opkomst was overweldigend. Waarlijk een positieve bijdrage van alle aangesloten gilden. De vergadering werd voorgezeten door de kringvoorzitter, Herman van Rijckevorsel. Hij zei verheugd te zijn, dat zovelen gekomen waren. Er werd een minuut stilte in acht genomen voor hen die ons, in het afgelopen jaar, zijn ontvallen: Dat zij allen mogen rusten in vrede. De twee voornaamste hoogtepunten in 1993 waren: het landjuweel (georganiseerd door het Etten-Leurse Hubertusgilde) en de Sebastiaantentoonstelling te Bergen op Zoom. Beide waren grandioze evenementen. Allen, die op enigerlei wijze hun hulp in deze hebben gegeven werden bijzonder hartelijk dankgezegd. Daarbij werd ook gedacht aan de vooractiviteiten van het landjuweel, want zonder ieders hulp en inzet, was het een ondoenlijke zaak geweest. Bedankt! De kring Baronie-Markiezaat timmert flink aan de weg. Dat is nodig. Het is immers maar een kleine kring. Het kringbestuur is momenteel bezig slapende gilden wakker te maken. De heroprichting van het Sint-Jorisgilde te Roosendaal is hiervan een bewijs. Ook met andere slapende gilden wordt contact gelegd. Het kringbestuur is bijzonder verheugd twee nieuwe bestuursleden te kunnen begroeten. De broeders A. v.d. Berg en J. Vromans respectievelijk uit Teteringen en

Alphen. "Arnold en Joost, vanaf deze plaats welkom, veel succes en sterkte wens ik u beiden. Mogen uw bijdragen, in het bestuur, vruchten afwerpen. Moge jullie komst een aanwinst zijn voor onze gehele kring Baronie-Markiezaat", aldus de voorzitter. ■

oud Nieuws XVI

(Berichten uit Meijerijsche Courant
1890-1915)

HOOGELOON Sint-Jorisgilde (vervolg)

18 oktober 1902:

"De gilde van den H. Sebastiaan en van den H. Georgius schoten prijzen op hunne schutsbomen en na afloop keerden zij naar hunne gildekamer terug, waar ze gezellig den dag doorbrachten."

21 juli 1904:

zie: St.-Sebastiaansgilde Hoogeloon

17 oktober 1903:

zie: St.-Sebastiaansgilde Hoogeloon

20 oktober 1906:

De gilden schoten bij gelegenheid van de kermis. Het St.-Jorisgilde, gevestigd bij Kerkhofs, hield een prijsverschietsing.

24 augustus 1911:

Het gilde droeg de overleden gildebroeder, G. Beex naar zijn laatste rustplaats.

5 oktober 1911:

Met kermis hielden "onze gilde al naar gewoonte een prijsverschietsing"

16 oktober 1913:

Het gilde liep in de optocht, bij gelegenheid van de Onafhankelijkheidsfeesten, mee met een praalwagen "waaraan tijd noch moeite gespaard was"

17 juni 1915:

De hoofdman van het St.-Jorisgilde, de heer M. Schoenmakers, is onlangs overleden.

(wordt vervolgd)

J.M. Oomen

TENTOONSTELLING

Tot 21 augustus in Antwerpen

"Schuttersgilden in de Antwerpse Kempen" in het Volkskundemuseum te Antwerpen, Gildekamerstraat 2-6, open dagelijks van 10.00 tot 17.00 uur (gesloten op maandag). In deze tentoonstelling ligt het accent op de vandaag nog zeer actieve schuttersgilden uit de Antwerpse Kempen. Met diverse voorwerpen uit musea, archieven en van de gilden zelf, worden zowel het verleden als de huidige sociale en maatschappelijke rol geïllustreerd. Speciale aandacht gaat uit naar de Hoge Gilderaad der Kempen als overkoepelend orgaan. Op de tentoonstelling wordt een nieuwe videofilm vertoond, gerealiseerd door het K.C. Peeter's-instituut. Aansluitend zijn een brochure (Bfr. 70) en een beknopte catalogus (Bfr. 70) verschenen. Een bescheiden, maar goed verzorgde introductie op de schuttersgilden; iets voor gildebroeders en -zusters met een speciale belangstelling of voor als u toch toevallig in Antwerpen bent. ■

NIEUWS MET NAMEN

Kwartier van Oirschot

Een bijzondere jaarvergadering

Dinsdagavond 8 maart hield het gilde Sint Sebastiaan Oirschot jaarvergadering. Het belangrijkste agendapunt van die avond was de verkiezing van een nieuwe rentmeester, omdat Jan van der Schoot zich, gezien zijn leeftijd, niet meer herkiesbaar had gesteld. De overheid had zoals hij zei: "De ledenlijst ter hand genomen, was deze alfabetisch afgegaan en bij de eerste naam op die lijst A. van der Aa al een uitermate geschikte kandidaat gevonden." Aangezien er vanuit de vergadering geen nieuwe kandidaten naar voren gekomen waren, werd Toon van der Aa dan ook met een overtuigende uitslag van 31 stemmen voor, één tegen, dit hoort traditioneel zo, en een blanco stem, tot nieuwe rentmeester gekozen. Na een korte pauze verzoekt de hoofdman de echtgenote van de scheidende rentmeester mevrouw Van der Schoot en zijn dochter Celestine binnen te komen om zodoende de huldiging van de zilveren rentmeester bij te kunnen wonen. De hoofdman prijst de oude rentmeester voor het gevoerde beleid in de afgelopen 25 jaar, zijn trouwe gildebroederschap "Altijd was je paraat op de gildefeestijnen hoewel het deelnemen aan de optocht de laatste jaren wat moeilijk ging vanwege het lopen." Zijn accuratesse betreffende de financiën: "Je zat als het ware met twee knieën op de geldkist en je gaf niet makkelijk een rondje aan de guld." Hetgeen door enige gildebroeders volmondig beaamd werd. Verder memoreerde hij de gulle en gastvrije ontvangst ten huize van de rentmeester: "Je was altijd royaal met de drank, als je om een Franse cognac vroeg, dan kreeg je in de kortste keren een glas sherry". Hierna verzoekt de hoofdman de scheidende rentmeester zijn rentmeesterpenning in te leveren. Hiervoor in de plaats maakt de hoofdman bekend dat de overheid heeft besloten hem, als blijk van waardering voor het 25 jaar uitmuntend rentmeesterschap, tot ere-rentmeester te maken en overhandigt hem de hierbij behorende gecalligrafeerde oorkonde en de erpenning, een zwaar zilveren penning met het Sebastiaans-kruis en de inscriptie: "Ere-rentmeester Oirschot". Ere-deken Speetjens krijgt nu het woord. Hij zegt in de ere-rentmeester altijd een geweldige gildebroeder gevonden te hebben en feliciteert het gilde hiermee mede namens de gemeente die er ook trots op is zo'n gildebroeder in de gemeenschap te hebben. De ere-rentmeester vraagt nu

kort het woord, maar kan heel geëmotioneerd niets anders zeggen dan: "Ik ben er kaai kapot van, allemaal heel hartelijk dank". Hierna feliciteren de bijna voltallig aanwezige gildebroeders de nieuwe rentmeester met zijn benoeming en de scheidende rentmeester met zijn ere-rentmeesterschap. De nieuwe rentmeester wil, hoewel hij de kas nog niet effectief in handen heeft, als eerste daad een rondje van en aan de gild geven maar de ere-rentmeester wil hier niet van horen en zegt privé een rondje te willen geven waarop er uitbundig getoost wordt. Deze avond was weer een parel op de kroon van de gezellige gilde-avonden van Sint Sebastiaan en menig gildebroeder is nog tot in de kleine uurtjes doorgegaan.

Hoofdman A. van Overdijk overhandigt oorkonde aan ere-rentmeester J. v.d. Schoot. foto: Persbureau Brabant.

Lenteprijs voor Jan van Oort

Jan van Oort met "Kromme erm".

Telkenjare wordt in de gemeente Hilvarenbeek een prijs toegekend aan een man of vrouw die zich op een bijzondere wijze verdienstelijk heeft gemaakt voor het welzijn van de Beekse gemeenschap.

Op 1 mei 1994 werd deze prijs voor de 22e keer toegekend; deze keer aan de gildebroeder Jan van Oort. Hij heeft zich vele jaren zeer verdienstelijk gemaakt in het bestuur van de Raad Welzijn Ouderen en als secretaris van de K.B.O. Hij is reeds 15 jaar deken-schrijver van het gilde. Ook gilde Sint Sebastiaan is er trots op dat dit de derde gildebroeder is die deze bijzondere prijs op zijn naam krijgt. Zij feliciteren de familie Van Oort en spreken de hoop uit, dat het hem gegeven moge zijn op dezelfde wijze nog vele jaren zijn activiteiten te kunnen voortzetten en niet het minste voor het gilde.

Koninklijk zilver

Bij de lintjesregen, ter gelegenheid van Koninginnedag op 29 april, ontving Piet de Kinderen van Gilde Sint Brigida uit Netersel de eremedaille in zilver verbonden aan de Orde van Oranje Nassau. Hij ontving de eremedaille uit handen van burgemeester Van Houdt voor zijn bijzondere inzet voor de gemeenschap van Netersel. In 1958 was hij betrokken

bij de heropricting van het Neterselse gilde, waarvan hij tot 1978 secretaris was. 23 Jaar lang was hij lid van de schietcommissie voor kruisboog op wip. Van 1976 tot 1985 was hij secretaris van het kerk/schoolbestuur en in 1981 werd hij kosten. Vanaf 1948 tot heden is hij lid van het MOV (Missie, ontwikkeling en vrede). Ruim 25 jaar was hij lid van het College van de Bestuursraad van het Zorgenkind, de Kempen. Momenteel houdt de Heer de Kinderen zich bezig met het organiseren van collectes.

Burgemeester A. van Houdt feliciteert Piet de Kinderen. foto: H. v. Woerkom, Eersel.

Voor vele bestuursfuncties onderscheiden

Sjef Timmermans ontving op 25 april uit handen van burgemeester Reinders, de zilveren eremedaille in de Orde van Oranje Nassau. Hij kreeg deze onderscheiding voor zijn vele bestuursfuncties. In 1968 legde hij de basis voor zijn carrière als lid van de joule-commissie in Diessen. In 1969 werd hij lid van de schietcommissie voor kruisboog op wip en in 1972 werd hij gekozen tot kringbestuurslid, waarvan hij nu nog vice-voorzitter is. Gilde Sint Joris benoemde hem in 1973 tot hoofdman, een functie die hij onlangs heeft neergelegd en waarvoor hij van het gilde een zilveren sikkeltje ontving. Vanaf 1977 tot heden is hij bestuurslid van de verbroedering of kleine kring, een vriendschapsband tussen 10 gilden die jaarlijks een verschietsing organiseren.

Kempenland

Een baken voor zijn gilde

Op 5 maart vierde Piet Baken zijn zilveren jubileum als regerend-deken van het Sint-Martinusgilde van het H. Sacrament te Dommelen. Het was 31 mei 1966 toen de 22-jarige als vendelier toetrad tot het gilde. Drie jaar later werd hij gekozen tot regerend-deken, een functie die hij tot op de dag van vandaag vervult, als een baken voor zijn gilde. Zijn zorg voor de handhaving van de gildetradities, het gildearchief, maar vooral zijn inzet voor het tot standkomen van het eigen schietterrein - tot aan de Raad van State toe - kenmerken zijn beleid. Het Sint-Martinusgilde was een van de

eerste gilden in Kring Kempenland die, weliswaar noodgedwongen, gebruik gingen maken van kogelvangers. Het gilde was daarmee zijn tijd ver vooruit. Het (schiet)terrein aan de Mgr. Smetsstraat was al jaren in het bezit van het gilde, maar vanaf 1975 is het gilde aan het procederen geweest, voor het verkrijgen van de vereiste schietvergunningen. De zaak is nu bijna rond. Vooral dankzij de vier kogelvangers, maar meer nog dankzij de inzet van Piet Baken. Hij zelf beschouwt het min of meer als zijn levenswerk en het pronkstuk van het gilde.

De jubilerende deken met echtgenote.

Zeker omdat hij een verwoed schutter is, is het aanleggen voor de vogel een van zijn favoriete gilde-aangelegenheden. In 1990 slaagt hij er in het laatste restje van de koningsvogel neer te halen, om daarmee naast zijn functie als regerend-deken voor drie jaren koning van het gilde te mogen zijn. Voor zijn grote inzet, ondanks een minder goede gezondheid, zijn gilde te maken zoals het nu is en voor zijn broederschap, zonder eigenbelang in dienst van de gildebroeders, werd hem door kringvoorzitter H. Luiten Het Zilveren Schild van Kring Kempenland uitgereikt. Een paar dagen voordien was hem door de Gemeente Valkenswaard (ondermeer voor zijn inzet als vice-voorzitter van het kerkbestuur van de Parochie van de H. Martinus te Dommelen en voor zijn activiteiten als regerend-deken) de Gemeentelijke Erepenninng van de Gemeente Valkenswaard verleend.

Niet Martinus, maar Catharina zorgde er voor

De tamboers van het Sint-Catharina-gilde Eindhoven-Stad krijgen hun instructies van P.H. van Kuijen, gildebroeder van het Sint-Catharinagilde Tongelre. Ere wie ere toe komt.

Peelland

Gouden jubilarissen gehuldigd

Op 12 maart werden twee leden van het Gilde Onze Lieve Vrouwe van de Zeven Weën Lierop gehuldigd in verband met hun 50-jarig lidmaatschap. Piet Hurkmans begon als vendelier en behaalde tweemaal het koningschap. Daarnaast bekleedde hij tien jaar lang de functie

van hoofdman bij de "rooi schut" in Lierop. Bij vele gilden is Piet Hurkmans bekend als jurylid bij het vendelen. Harry Maas begon gelijktijdig met hem als vendelier. Momenteel vervult hij de functie van kapitein, terwijl hij 28 jaar lang het gilde gediend heeft als deken-schrijver. Beiden waren hecht betrokken bij de organisatie van vier gildefeesten en de bouw van de Mariakapel. Voor hun inzet (ook in de "moeilijke" gildejaren) werd hen door Kringvoorzitter Ferd van Thiel de kringonderscheiding opgespeld. Hoofdman Rinus Hurkmans kreeg daarna de eer de jubilarissen de onderscheiding op te mogen spelden van het gilde zelf. Tijdens de druk bezochte receptie werd meer dan eens duidelijk gemaakt wat de verdiensten waren van beide gildebroeders. Niet alleen binnen het eigen gilde, maar ook daarbuiten.

Piet Hurkmans (l) en Harry Maas.

Jubilarissen bij het Sint-Catharinagilde Helmond

Op maandag 22 november 1993 werd door het Sint-Catharinagilde Helmond traditiegetrouw de jaarlijkse Catharinaviering gehouden. De dag werd 's ochtends begonnen met een speciale gildemis in de Lambertuskerk. Dit jaar werd deze viering opgeluisterd door het koor van de Nutsbedrijven Eindhoven. Een koor dat verschillende gildebroeders telt en onder leiding staat van dirigent Jan Dillen. Deze gildebroeder van het "Sint-Cathrien" heeft samen met de koorleden maandenlang gerepeteerd om het Catharinalied feilloos te kunnen brengen. Dat dit gewaardeerd werd bleek uit het applaus na afloop. In zaal d'Herbergh werd tijdens het middaguur de traditionele "cotelettenmaaltijd" voorgeschoteld. Tijdens de aansluitende feestvergadering werden twee jubilarissen uitgebreid gehuldigd. Henk van Hassel in verband met zijn 40-jarig gildebroederschap. "Je bent maar liefst vijf keer koning geweest, maar steeds ging het keizerschap aan je neus voorbij omdat je nooit drie jaren op rij deze eretitel behaalde" werd in de toespraak van Eef Luyben gememoreerd. Als blijk van waardering ontving de jubilaris een fraai horloge, met ingegraveerd Catharina-radje en inscriptie. Jonge deken Martien van Santvoord sprak vervolgens Noud Giesbers toe. Op treffende wijze werd het toetreden tot het gilde een kwart eeuw geleden verwoord. Een fraai draagspeld met Catharina-radje en inscriptie viel de jubilaris ten deel. Een wens van Noud

die nu eindelijk in vervulling ging. Helaas zou kort na deze Catharinadag blijken dat er voor Noud slechts een ziekbed van enkele maanden restte. Gelukkig mocht de jubilaris, ongewis van dit alles, op deze maandag nog eens volop in de belangstelling staan. Beide jubilarissen werden 's middags eveneens door burgemeester van Elk en oud-burgemeester Geukers (beiden ook ereleden van het gilde) gefeliciteerd. De rest van de dag werd in gezellige kring, samen met de gildezusters en genodigden, doorgebracht.

In gildekostuum over straat

Tijdens de jaarlijkse patroonsdag van het Sint-Jorisgilde Deurne op zaterdag 16 april werd het een bijzonder feest voor Piet Martens. In gildehuis van Baars ontving deze namelijk uit handen van burgemeester Smeets de eremedaille in zilver verbonden aan de Orde van Oranje Nassau. Piet Martens heeft 33 jaar deel uitgemaakt van het bestuur van het gilde. Het begon destijds met een grap. "Gij durft toch niet met een gildepak over straat" had zijn buurman tegen hem gezegd. Maar deze uitdaging nam hij aan en kort daarna werd de aftredende staande deken lid van het gilde. In het verleden werden door hem ook de tamboers opgeleid. Tijdens een interne huldiging werd de gedecoreerde benoemd tot ere-deken van het gilde.

Vendelgroet onmogelijk

Het Sint-Jorisgilde Deurne ging op 16 december ter receptie van haar vaandrig Tony Engelen, die vandaag in het huwelijk was getreden met Ruby van Gerwen. De vendelgroet zou gebracht worden, maar door de barre weersomstandigheden was dit onmogelijk en werd in de zaal door de tamboers een oude gildemars tengehoor gebracht. Als herinnering werd aan het bruidspaar namens het gilde een tinnen bord aangeboden.

Baronie en Markiezaat

Ze wensen hem veel goeds toe

In september 1993 was Frans Backx 65 jaar gildebroeder van het Sint-Jansgilde te Wernhout. Momenteel is hij er de oudste gildebroeder. Op eenentwintigjarige leeftijd (september 1928) werd hij lid. Op 24 augustus 1963 werd hij tot ouderman gekozen. Dat is hij nog steeds. Bij zijn veertigjarig lidmaatschap en tevens zevenjarige overheidslidmaatschap werd hem op 29 april 1969 een koninklijke onderscheiding, in de vorm van een bronzen medaille, uitgereikt. Op 25 november 1988 is hem de zilveren medaille uitgereikt in verband met zijn

zestig jarig lidmaatschap. Op 27 september 1993 werd hij bedacht met een zilveren schildje, in verband met zijn vijftenzestig jarig lidmaatschap. Op woensdag 12 januari 1994 is hij voor de zesenzeestigste keer op het feest geweest. Werkelijk een unicum.

Secretaris-penningmeester, 25 jaar lang

Vanaf 1962 is Louis van Opstal gildebroeder van het Sint-Jansgilde Wernhout. In 1968 werd hij secretaris-penningmeester. Op 12 januari, de tweede teerdag van het gilde, werd hij verrast door het kringbestuur Baronie-Markiezaat. Dat Louis de kringonderscheiding opspeldde. Ook de eigen gildebroeders en -zusters bleven niet achter. Uit hun handen ontving Louis een grote foto op linnen. Zijn vrouw werd uiteraard niet vergeten. Zij kreeg een gouden ketting, met twee gouden pen-
nen, om de hals en (zoals het hoort) een bosje bloemen. Dit alles voor de vele verdiensten de afgelopen vijftientig jaar. Louis van Opstal bedankte het kringbestuur en het Sint-Jansgilde voor onderscheiding en cadeaus.

Louis van Opstal ontvangt onderscheiding.

Vaandeldrager onderscheiden

Dré Jochems is vijftientig jaar lid van het gilde Sint-Jan te Wernhout. Hiervoor is met de teerdag, op 11 januari 1994, aan hem een medaille uitgereikt. Dit geschiedde door de hoofdman. Dré is vanaf 13 januari 1988 vaandeldrager van het gilde. ■

Dré Jochems

tijd die hij had, besteedde hij bij voorkeur aan zijn gilde, waarvan hij een vijftal jaren lid was, met een bewonderenswaardige belangstelling voor alles en iedereen. Hij heeft veel bijgedragen aan de verrijking van het gilde.

Ad de Bresser

Ant. van Helvoort

Sint-Sebastiaangilde Diessen

Antoon van Helvoort (82) was een trouw en gewaardeerd gildebroeder. 57 Jaar lang diende hij zijn gilde, waarvan 12 jaar als koning.

O.L. Vrouwegilde West- en Middelbeers

Na een langdurige en slopende ziekte overleed op 14 december 1993 Rien den Otter (66). Vanaf 1956 was hij een gewaardeerd, opgewekt en altijd gezellige gildebroeder.

Rien den Otter

Cornelis Aarden

Noud Giesbers

Sint-Catharinagilde Helmond

Op 6 februari overleed na een ziekbed van enkele maanden Noud Giesbers. Ruim een kwart eeuw was hij lid van het gilde. Tijdens de jaarlijkse Catharinaviering in november van het vorige jaar viel hem hiervoor een hulde ten deel. Vorig jaar april werd Noud Giesbers gehuldigd in verband met zijn 70-jarig gildebroederschap bij vier verschillende gilden in Brabant. Als notulist bij het eigen gilde en bij het Kringbestuur kende hij de eigenschap werkelijk woordelijk verslag uit te brengen van de vergadering. Tijdens die huldiging werd dat toen nog eens aangehaald door kringvoorzitter Ferd van Thiel. Naast het vervullen van bestuursfuncties binnen het eigen gilde en binnen het kringbestuur Peel-land was hij ook jaren actief als tamboer. Zes dagen na zijn 86ste verjaardag, werd de gildeman in hart en nieren, onder grote belangstelling uit de kring Peel-land, met gilde-eer begraven.

Maasland

Sint-Catharinagilde Herpt

Het schuttersgilde Sint-Catharina in Herpt heeft op 6 maart haar lid Ad Buys ten grave gedragen. Ad (68) was vanaf 1972 lid van het gilde. Volgens de secretaris een rustige gildebroeder die het liefst op de achtergrond bleef; hij streefde niet naar een bestuursfunctie.

Kempenland

Sint-Jorisgilde Reusel

Van dit gilde overleed Wim Kerkhofs op 20 oktober 1993.

Peelland

Baronie en Markiezaat

Gilde St. Jan Wernhout

Na een langdurige ziekte overleed Piet Maas (68). Al twee jaar wist hij dat God op hem wachtte. Buiten in de natuur verwerkte hij zijn probleem en lag zijn heil.

Dat zij allen mogen rusten in vrede. ■

IN MEMORIAM

Kwartier van Oirschot

Gilde St. Joris Hilvarenbeek

Op 21 november overleed Ad de Bresser (52). Mede uit hoofde van zijn functie stond hij bij jonge, maar vooral bij oudere mensen in hoog aanzien. De weinige vrije

Onze Lieve Vrouwegilde Aarle- Rixtel

Op nieuwjaarsdag overleed Cornelis Aarden (71), sinds 45 jaren trouw gildebroeder. Cornelis was zeer actief binnen het gilde en altijd present. Tijdens de maandelijkse vergaderingen liet hij zich niet onbetuigd. Vooral na afloop wanneer het kaarten bij hem hoog in het vaandel stond. Bij zijn gildebroeders blijft hij in gedachten voortleven als een eerlijke en goedlachse man.

Voor agenda's zie blz. 34

DORPSSTRAAT 54
5708 GJ HELMOND (STIPHOUT)
TEL. 04920 - 50792
FAX 04920 - 22269

een zaak van vertrouwen

- premiebouw
- vrije sektor
- utiliteitsbouw
- dealer: ünidek volumebouw
- renovatie
- verbouwingen
- onderhoud

AANNEMERSBEDRIJF GEBR. HOUTEPEN B.V.

ZANDSCHELSTRAAT 1-01 POSTBUS 165
5050 AD GOIRLE TELEFOON 013-34 90 32

VAN DEN BORNE

tentenverhuur

**VERHUUR VAN FEESTTENTEN, VLOEREN, PODIA,
GELUIDSINSTALLATIE, VERLICHTING,
TAFELS EN STOELN**

Kailakkers 2, 5095 AD Hooge Mierde
Telefoon: 04259-2053 – Telefax: 04259-1374

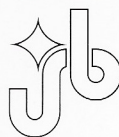
ELEKTROTECHNIEK HOOGENDOORN

**ELEKTROTECHNISCH
INSTALLATIE- EN VERHUURBEDRIJF**

voor geluids- en omroepinstallaties
ten behoeve van:
GILDEFEESTEN-FEESTTENTEN-WEDSTRIJDEN

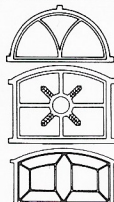
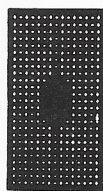
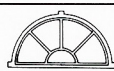
HOOGSTRAAT 133 5051 RV GOIRLE
TEL. 013-345068 FAX 013-340314

- Goud en Zilver
- Reparaties
- Veranderingen
- Nieuw werk
- Eigen ontwerp
- Gildewerk
- Graveren

John Bijsterveld
Meester Goudsmid/Edelsmid

Leenderweg 37 Valkenswaard Tel. 04902-42489

GERSJES

SIERHEKWERKEN

**GRS JES GIETIJZEREN
RAMEN B.V.**

Berkdijk 13A,
5271 SR St.-Michielsgestel
Bedr. terr. Venkant
Tel. 04105 - 13471 Fax 16968

Zend mij informatie over: ☐ sierhekwerken
☐ smeedwerken
☐ gietwerken

Naam: _____
Adres: _____
Postcode: _____
Woonplaats: _____
Telefoon: _____

PRETIUM NON VILE LABORUM

Tekening koningsketen Sint-Sebastiaangilde Leuven in gilderegister; particulier bezit.